

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός υψώνεται ή μα
θείη πώς δι φοβάται την
αίφθια—ΓΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
οικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΡΑΚΗ 5 ΤΟΥ ΗΠΙΡΙΩΝ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΡΜΟΣ ΖΗΝΩΝ ΗΡΙΩ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 338

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΥΧΑΡΗΣ. Αφιέρωμα στον Τρικούπη.
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Η κούλια τ'ακροπόταμου (συ-
νέχεια).
Ε. CLÉMENT. Μία κριτική για τὰ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ»
του Παλαμά.
ΠΑΝΤΑΛΟΣ. Maggior dolore...
ΠΑΝΟΡΙΑ. Γράμματα στην Εσθήρη μου.
Π. Τὸ Χ τῆς Ἰλιάδας.
ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΡΘΥΜΗΣ. Μαρούσα.
ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ. Ἡ ζωὴ στις ἐπαρχίες.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέκας Ἀρβανίτης, Μητρὸς Δεσποίνης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ἡ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕ-
ΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ», ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Στὸ τελευταῖο φύλλο τῆς Revue des Etudes Grec-
ques τοῦ Παρισιῦ ὁ καθηγητὴς κ. Eugène Clément, ὁ
γνωστὸς καὶ στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» ἔξοχος φί-
λος τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ γλώσσας, δημοσίευσεν
τὴν ἀκόλουθη κριτικὴν γιὰ τὸ δεύτερον τῆμα τῶν «Γραμμα-
τῶν» τοῦ Παλαμά:

Πεζὸς λόγος ἢ ποίηση, ἓνα βιβλίον τοῦ Παλαμά
εἶναι πάντα φίλημα μαζί ἀπολαυτικὸ καὶ οὐσια-
στικόν. Καὶ νὰ μὴ νέα συλλογὴ ἀπὸ «Φιλολογικὰς
Μελέτας», ἢ δευτέρη ἀπὸ τῆ σειρά πού δημοσιεύει
ὁ συγγραφέας παράλληλα μὲ τὰ Ποιήματά του. Τὴν
ἀποτελοῦν ἄρθρα, μελέτες, μονογραφαί· οἱ περὶ-
τερές ἀπ' αὐτὰς πρωτοφανήκανε σὲ λογικῆς περιόδου
καὶ ἐφημερίδες, σύμφωνα μὲ τὴν περίστασιν.

Τὸ σύνολόν τους ἀποτελεῖ σὰν ἓνα σύστημα ὅπου
ὁ κ. Παλαμάς ἐκθέτει τίς προσωπικὰς ἰδέας του,
πάντα συνετῆς, συχνὰ βελτιστοχάστες· μπόρει κανεὶς
νὰ τίς περιμαζέψῃ κάτου ἀπὸ τρία κυριώτατα θέ-
ματα: Ποίηση, Δραματικὴ Τέχνη, Ἑθνικὴ Γλώσσα

Α'.

Ὅσοι γνωρίζουν τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Παλαμά
δὲ θὰ ξαφνιστοῦνε μὲ τὴν προτίμησιν πού δίνει στοῦ
φιλοσοφικόν, καὶ σὰ νὰ πούμε, ἀντικειμενικόν λυρι-
σμόν. Τοῦ ἀρέσει νὰ λέῃ καὶ νὰ ξαναλέῃ, ὅσοι ἀπὸ
τὸ Σέλλεϋ, πὼς, ἂν καθὲς μεγάλος φιλόσοφος εἶναι
ποιητὴς, καθὲς μεγάλος ποιητὴς εἶναι καὶ αὐτὸς φι-
λόσοφος. Καὶ σὲ μὴ ἐπιθεώρησιν πού κάνει, γοργὰ
καὶ πλατιά, τῆς εὐρωπαϊκῆς ποίησιν τοῦ περασμέ-
νου αἰῶνα, μὰς βεβαιώνει πὼς καὶ φιλόσοφοι φαί-
ζοντε τὰ ὄνειρα καὶ συντροφεοῦνε τὰ βήματα ὄλων
τῶν μεγάλων τεχνιτῶν τοῦ ρυθμοῦ καὶ τοῦ λόγου,
καὶ πὼς τοῦτο εἶναι ὁ,τι γενικὰ χαρακτηρίζει τὴν
ποίησιν ἐκείνην. Βέβαια πὼς ἡ λογοτεχνία τῆ ρίζα
τῆς τὴν ἔχει στοῦ ὑποκειμένου· μὰ ἡ πῶς ὑψηλοῦσθη

ΤΟΥΡΚΑΛΑ

Πίσω ἀπὸ γασμάκι
κρυφτοπαίχτρα ἐλιά
τράβηξ' το λιγάκι
γιὰ ἓνα διὸ φίλι.

Διὸ κινῶνε τέρι
σὲ σφιχτὸ κουμπί
τάχα καὶ ἓνα χέρι
δὲ χωράει νὰ μπῆ;

Φρούφρον τὸ σαλβόρι
τὸ μεταξωτό...
Ὡ πὼς νὰ σὲ πάρει,
πᾶν νὰ κολαστῶ!

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

(*) Τὸ χρητιμώμενον αὐτὸ τραγοῦδάκι τυπώθηκε στοῦ πε-
ρασμένου φύλλου μ' ἓνα διὸ λάθια τυπογραφικὰ· γι' αὐτὸ τὸ
ἐπαντυπώνουμε σήμερον.

τέχνη εἶν' ἐκείνη, στοχάζεται, πού προσπαθεῖ νὰ
ἐκφράσῃ τὸ ὑποκείμενον, ὅχι ἀπομονωμένον καὶ κλει-
σμένον μέσα στὴν ξεχωριστὴν τοῦ ἀτομικότητά, μὰ
πλατιά χυμένον μέσα στὴν ἐξωτερικὴν κόσμον. Κ' εἶται
τὸ ἀντικείμενον δένεται τόσο στενὰ μὲ τὸ ὑποκί-
μενον, πού γίνετ' ἓνας δεύτερος τύπος τῆς ψυχῆς τοῦ
ποιητῆ.

Καθὼς βλέπει κανεὶς, εἶναι ἴδια, μὲ λιγοστὰ
παράλλαγματα, ἡ θεωρία τῆς συμβολικῆς σχολῆς,
ὅσο καὶ ἂν ὁ Παλαμάς φαίνεται πὼς δὲν πολυορέ-
γεται τὴν ἀραχνούφαντη μορφήν πού τὴν τραυλίζει
τὴν ἰδέαν καὶ τὸ αἶσθημα, καὶ μέσα στὴν ἀοριστία
γίνετ' ἓνα μὲ τὴ μουσικὴν. Πῶς πολὺ φίλος τοῦ
Henri de Regnier παρὰ τοῦ Μαλλαμέ—γιὰ νὰ
πάρουμε τὰ παραδείγματ' ἀπὸ τὰ δικά μας—ζη-
τεῖ, στὴ θεωρία καὶ στὴν ἐχτέλεσιν, νὰ συμφιλώσῃ
τὴν ὑγρότητα τῆς συμβολιστικῆς μὲ τὴν πλαστικόν-
τητα τῶν παραστατικῶν. Φρονεῖ πὼς ἀληθινὰ μεγάλα
ποιήματα εἶναι τὰ συνθεμένα πλατιά καὶ στέρεα,
τὰ χτισμένα σὰν παλάτια καὶ σὰ ναὶ.»

Ἡ προτίμησιν τοῦ Παλαμά γιὰ τὴν φιλοσοφικὴν
ποίησιν τῆ «βγαλμένη ἀπὸ μὴ καρδιά» πού στοχά-
ζεται, γιὰ αὐτὴν ἰδέαν πού γίνετ' Ὁμορφία, καὶ
γιὰ τὸ σύμβολον πού μεγαλόπρεπα τὴν ἐκφράζει,
δὲν τοῦ ἐμπνέει πολλὴ συμπάθεια γιὰ τὴν ἀγνοῦ-
στικὴν ὑποκειμενικὴν λυρικόν· καὶ γιὰ τοῦτο ἴσως ἐλαττώ-
νει κάπως πάρα πολὺ τὴν ἀξίαν τῶν ποιητῶν πού
δὲν τραγοῦδῆσαν παρὰ τὴν ἰδίαν τους τὴ συγκί-
νησιν. Κάποια μεγάλα ξεφωνητὰ πάθος, χρᾶς καὶ
πόνου, καημῶν ἀτομικῶν, πού ἀπλώνεται τάντιλά-

λημά τους μέσα στὴν καρδιά τῶν αἰῶνων, ἀπὸ τὴ
Σαπφὸ ἴσα μὲ τὸ Μυσοῦ, περνώντας ἀπὸ τὸν Τί-
βουλλο, εἶναι λοιπὸν ποιήματα κατώτερα στὴν ἀξίαν
τους ἀπὸ τάντικειμενικὰ ἐκθέματα ἐνὸς Λουκρή-
τιου; Καὶ ὁ Λουκρήτιος τάχα δὲ δειχτεται πῶς ἀξιο-
θάμαστος ποιητὴς στὰ μέρη πού μὰς ξεσκεπάζει ὁ
στίχος του τὰ ἰδιαίτερα τῆς ξεχωριστῆς ψυχῆς του;
Ὡστόσο τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὸ νὰ στέκεται ὑπέρ-
τερη ἢ «Legende des siècles» ἀγνάντια στοῦ σο-
νέττο τοῦ Ἀρβέρ.

Β'.

Ὁ Παλαμάς παρατηρεῖ πὼς ἀπὸ τὰ εἶδη ὄλων
τῆς τέχνης πού καλλιερῶν οἱ ποιητὴς τῆς νέας
Ἑλλάδας—ἡ λέξι ποιητῆς πρέπει νὰ παρῆ ἰδῶ
στὴν πῶς πλατειὰ σημασία τῆς—τὸ δραματικόν εἶδος
εἶναι τὸ μόνον πού ἔμεινε χέρσο. Δὲν εἶναι ξεπεσμός,
γιατὶ δὲν προηγήθηκε ἀνάγκη· εἶναι μπουσουλί-
σμα. Μολαταῦτα κάποιες ἐπαινετικὲς δοκιμὲς γεννᾶν
τὴν ἐλπίδα πὼς τὸ μπουσουλισμὸν θὰ γίνῃ περπά-
τημα καὶ πὼς ἀπὸ τὸ περπάτημα θὰ φυτρώσουνε
φτερά. Μὰ γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ ὄνειρομῶνον
ἀριστοῦργημα, ὁ μελλόμενος δραματοῦργος πρέπει νὰ
τὰ πλάθῃ τὰ ἔργα του, βλέποντας πρὸς τὴν τέχνην,
ὄχι πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν. Ἔτσι θὰ μείνῃ ἀξίος τε-
χνίτης καὶ ὄχι ἀμεγαλοπακάλης. Θὰ φροντίσῃ νὰ
γίνῃ τὸ ἔργον τοῦ ὄργανον μίας ἀληθείας χρήσιμης
πρὸς κάποια πρόοδο κοινωνικὴ. Βέβαια πὼς αὐ-
τὴ σκηνὴ δὲν εἶναι σκολεῖον, βῆμα, ἐκκλησιάζ, ἐφημε-
ρίδα, μὰ γίνετ' ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, ὁ καλλιτεχνί-
κός ἀντίπαλος ὄλων τούτων». Καὶ νὰ πὼς ὁ Πα-
λαμάς φαίνεται σὰ νὰ καλοβλέπῃ τὴν θεωρίαν πού
θέλει τὰ δραματικὰ ἔργα νὰ ὑποστηρίζουνε μίαν
γνώμην. (piece à thèse).

Δὲν εἶναι τόπος ἰδῶ γιὰ νὰ συζητήσουμε τὴν
τέτοιαν ἀντιλήψιν τοῦ θεάτρου. Ἐνα δράμα μὲ
θέσιν μπόρει νὰ εἶναι κακόφτιαστος κωμῶδιον ἢ ἀρι-
στοῦργημα, κατὰ τὸ μὴ κατὰ τοῦ συγγραφέα του.
Ἄλλ' ἀνίσως θελήσουμε νὰ δεχτοῦμε, καθαρὰ κα-
θαρά, πὼς τὸ θέατρο εἶναι γιὰ νὰ παρασταθῇ καὶ
γιὰ νὰ ζωγραφισθῇ τὴ ζωὴ, θὰ ρηθῶμε στοῦ συμπε-
ρασμα πὼς ἡ ζωγραφία τῶν ἡθῶν καὶ ἡ κίνησιν τῶν
ἀνθρώπων παθῶν, αὐτὰ κάνουν τὴν ἀμετάβλητην
καὶ τὴν αἰώνια οὐσίαν τοῦ δραματικῶν ἔργου. Ἐνα
μετρημένον σκῆπτρον ἀλατιῦ τῆς ὄρας, ἀπάνου
στοῦ ἔργου, δὲ βλάπτει· καθὲς ἄλλο. Μὰ καὶ δὲν
εἶναι σωστὸ νὰ παραμορφώσῃ τὸ φυσικόν τῶν αἰ-
σθημάτων καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν χαρακτήρων, μὲ τὸ
στανεὶν στριμωμένον μέσα σὲ μίαν κορνίζαν, μαστορε-
μένη ἀπὸ προτιήτερα, μῆτε νὰ πνίγῃται ἡ ἐνέργεια
μέσα στὰ πηγυμένον κύματα τῆς συζήτησιν.

Μολαταύτα καὶ ὁ Παλαμάς δὲ στοχάζεται μῆτε τόσο ἀπόλυτα, μῆτε τόσο στενά. Κάθε ἄλλο. Ὁ δραματοπλάστης θέλει, μᾶς λέει, νὰ πορεύεται μὲ τὴ βοήθεια δυὸ Μουσῶν· μὲ τὴ Λογικὴ καὶ μὲ τὴ Ζωὴ· ἢ μὴ θὰ τοῦ ὑπαγορέψῃ τὴν ἐνότητα τὴν κανονικὴν ἢ ἄλλη τόνε φιλιῶναι μὲ τὰ πολὺπλοκα καὶ μὲ τὰ διαφορετικὰ. Καὶ ἡ δευτέρα Μοῦσα πάντα ποίπει νὰ τραβᾷ μπροστὰ ἀπὸ τὴν πρώτην, ὥστε νὰ εἶναι τὸ ἔργο, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, καὶ πλατιά πλατιά, ἀνθρώπινο. Ἀπάνου σὲ τοῦτο τὸν ἀπκραιῖτητο καμπᾶ ὁ δραματικὸς θὰ κεντήσῃ τὴν ποιήσῃ του καὶ τὴ φιλοσοφία του. Ἡ ἐμπνευσὴ του θὰ εἶναι πρωτότυπη, γιὰτὶ θὰ ρέῃ ἀπὸ πηγὴ καθάρια Ἑλληνικὴ, καὶ θὰ ἔχῃ τὴν ἀρχὴ τῆς μεσα στὰ παραδομένα καὶ στὰ ἔθνη τοῦ ἔθνους.

Ὅσο γιὰ τὴ μορφή τῶν ἔργων, γιὰ τὴ σκηNIKὴ τὴν ἱκανότητα, γιὰ τὰ τεχνάσματα, ὅλα τούτα δὲν ἔχουνε μεγάλη σημασία γιὰ τὸν Παλαμά. Σέ- ρουμε, μᾶς λέει ὁ Παλαμάς, πὼς δραματικοί, κι ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους, δὲ σταθῆκεν πάντα καὶ πιδέξιοι σκηνοπλῆχτες, καὶ πὼς ἐνὸς βωντεβιλί- στας σ' αὐτὸ ἀπάνου μπορεῖ νὰ βάλῃ τὰ γυαλιὰ στὸν Εὐρύπιδην. Μάλιστα θεωρεῖ εὐτύχημα πὼς ἡ νία Ἑλλάδα δὲν ἔχει καμιά σκηNIKὴ παράδωσι πού θὰ εἴτανε φόβος νὰ τὸν ἐπιπρεάσῃ τὸ δραματοῦργὸ καὶ νὰ τοῦ στήσῃ ἐμπόδια στὸν ἐλεύθερο δρόμ. Κ' ἔτσι, θὰ ὑποταχθῇ, βέβαια, ὁ δραματικὸς ποιη- τῆς, ὀδηγημένος ἀπὸ τὴ μαντικὴ δύναμη τῆς τέχνης του, στοὺς γενικοὺς καὶ τοὺς ἀσαλευτοὺς κανόνες, πού χωρὶς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει δραματικὴ τέχνη, μὰ θὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τίς φροντίδες ἐκείνης ὄλης, πού εἶναι πιὸ πολὺ ζήτημα δεξιούνης καὶ δουλειᾶς μηχανικῆς, ἐπαγγελματικῆς. «Θὰ καταφρονέσῃ τὴν εὐκολὴν ἐπιτυχία, τὸ ἐμπορικὸ κέρδος, τοὺς ἐπαινοὺς καὶ τὰ χειροκροτήματα, πού θυσιάζουν τὴ συνείδησιν». Ὁ κόσμος μπορεῖ στὴν ἀρχὴ νὰ τὰ φουρίξῃ τέτοια ἔργα· μὰ βοηθημένος, ἀγάλια ἀγάλια, ἀπὸ τὴ γνώμη τῶν λιγιστῶν καὶ διαλεχτῶν, θὰ φωτισθῇ, στὸ τέλος, καὶ θὰ κατα- λάβῃ. Κ' ἔτσι θὰ μπορεῖ καὶ ἡ Νία Ἑλλάδα νὰ περηφανεύεται πὼς ἀπόχρησε θεῖτρο ἀληθινὰ πρω- τότυπο καὶ ἐθνικόν.

Γ.

Ὁ Παλαμάς φρονεῖ, φυσικὰ, πὼς ὅρις οὐσιαστικὸς καθενὸς λογοτεχνικοῦ ἔργου εἶναι ἀποκλειστικὰ μετα-

χειρισμένη, ἡ ζωντανὴ ἐθνικὴ γλῶσσα, δηλονότι ἡ δη- μοτικὴ, πού τόσο λυσσασμένα τὴν πολέμησαν οἱ δα- σκάλοι, οἱ καθαρολόγοι, καθὼς αὐτονομαστήκαν. Τὴν ἀλήθεια τούτη, τόσο ἀπλή καὶ ὀλοφάνερη, πὼς δὲν ὑπάρχει ἀληθινὸς ποιητῆς, ἀληθινὸς συγγραφέας, ἀκό- μα καὶ στὸν πεζὸ λόγο, παρὰ μὲ τὴ γλῶσσα πού μι- λήσαμε στὰ γόνατα τῆς μᾶνας μας, δὲν τὴν καταλά- βαν ἀκόμα ἐκεῖ κάτου, παρὰ λιγιστοί, ἀγκαλιὰ καὶ οἱ λιγιστοὶ τούτοι πληθαίνουνε μέρα μὲ τὴ μέρα, δόξα νῆχ ὁ ζήλος τῶν προσηλυτιστῶν. Σ' ἓνα του πολὺ ὠραῖο ἄρθρο ἀπάνου στὸ Ταξίδι τοῦ Ψυχάρη μᾶς ἐ- στορεῖ ὁ Παλαμάς πὼς ἐγίνε ὀπαδὸς τῆς Ἰδέας, κινή- μένος ἀπὸ τὴ μεγάλη φωνὴ τοῦ ἀποστόλου. Ἀκόμα καὶ τὰ λόγια πού μεταχειρίζεται μαρτυροῦνε γιὰ τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ κατηχουμένου. Εὐπνημα εἴ- τανε. Χαίρετίσις ἓνα «Μεσσία» καὶ ἀπροσκύνει τὴν Ἄληθεια». Τόνε γοήτευε ἡ ἀγροτικὴ μοσκοβολία πού σκορπίζαν οἱ σελίδες τοῦ «Ταξιδίου». Χαίροταν ἀπ' αὐτὲς ἀσυναίσθημα ἀνάλογον ἐκείνου, ὅπερ δο- κιμάζει ὁ ἀπὸ τῆς πνιγνῆς ἀτμοσφαιρας τῶν πό- λεων εὐρεθεῖς αἴφνης ἐπὶ τῆς κορυφῆς δροσέντος λόφου». Στὴν καρδιά τοῦ ποιητῆ μιλοῦσε πρὸ πάν- των ἡ ποιήσιν τοῦ βιβλίου. Μὰ καὶ μαζὶ τοῦ φῶ- τιζε τὸ νοῦ τὸ φῶς τῶν ἐπιχειρημάτων του. Κι ἀπὸ τότε ἀπαρνιέται τὴν καθαρῶστα γιὰ νὰ σταθῇ ἀποκλειστικὰ στὸ πλευρὸ τοῦ δασκαλοῦ, κάτου ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ δημοτικισμοῦ.

Ἐδῶ ἄς μοῦ ἐπιτρέψῃ ὁ Παλαμάς νὰ νοιώζω μὴ παρένθεση καὶ νὰντικρούσω μιά, καθὼς κρίνω, πλάνη του. Μίσα στὸ βιβλίον του ἔβαλε μιά ἐπαι- νητικὴ μονογραφία γιὰ τὸ μεγάλο προβιγγιανὸ ποιητῆ Μιστράλ, ὀμολογώντας, καθὼς τοῦ ταιριά- ζει, τὴν ἀξιοθάμαστη ποιητικὴ φλέβα του. Ὁ Προβιγγιανὸς πού γράφει τὰ λόγια τούτα παραδέ- χεται ἀνεπιφύλαχτα τὸ ἐγκώμιο πού πλέχτηκε τοῦ ποιητῆ, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι σὲ θέση νὰπολάψῃ στὸ πρωτότυπο τὴν οὐσία καὶ τὴ χάρη ἀλάκρη τῆς ποιήσιν αὐτῆς. Μὰ δὲν παραδέχεται σύγ- κριση, παίρνοντας τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ τὴν πατριωτικὴ του ὄψη, μεταξὺ τοῦ γλωσσο- λογικοῦ ἔργου τοῦ Μιστράλ καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ψυ- χάρη. Μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποστηρίξῃ πὼς τὸ γλωσ- σικὸ ζήτημα στὴν Προβιγγία μοιάζει μὲ τὸ γλωσ- σικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα; Στὴ μεσηθρινὴ Γαλ- λία, παράπλευρα μὲ τὰ τοπικὰ ἰδιώματα, ὑπάρχει μιά κοινὴ γλῶσσα πού ὅλος ὁ κόσμος τὴν κταλα- βίνει, τὴ μιλεῖ καὶ τὴ γράφει, σὰν τὸ φέρῃ ἡ πε-

ρίσταση· ἡ γλῶσσα τούτη εἶναι ἡ Γαλλικὴ· σχεδὸν ὅλες οἱ εὐκατάστατες φραμελιές τῆς Προβιγγίας τὴ μεταχειρίζονται, ἀποκλειστικὰ μάλιστα. Οἱ διχ- λεχτικὲς γλῶσσες τοῦ ὄθ χάνουνε μέρα μὲ τὴ μέρα μπροστὰ στὶς τελειωτικὲς νίκες τῆς ἀληθινῆς ἐθνι- κῆς γλῶσσας. Ἡ γλωσσικὴ προπαγάντα τοῦ Μι- στράλ καὶ τῶν Felibres εἶναι ἀντιδραστικὸ ἔργο· ἐκείνη τοῦ Ψυχάρη καὶ τῶ δημοτικιστῶν εἶν' ἔργο προοδευτικόν.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀπλὸς καυγᾶς γραμματι- σμένων, οὔτε καπρίτσιο νεωτεριστῶν, μὰ ζήτημα ζωῆς, πού κρέμεται ἀπὸ κείνο ἡ τύχη τοῦ ἔθνους. Ὁ Παλαμάς πολὺ καλά τὸ λέει: «Ἡ γλωσσικὴ ἰδέα, μὲτ' ἀπὸ τὴ συμβολικὴ τῆς τὴν ὄψη, παρου- σιάζεται σὰ λάβαρο πού συγκεντρώνει κάτου ἀπὸ τὸν ἴσκιον τοῦ ὄλους ἐκείνου πού θέλουνε νὰ πολε- μήτουνε τίς καθὲς λογῆς πλάνες μας, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸν ψεύτικο καὶ τὸ στραβὸ ρομαντισμὸ μας, πού δὲ βλέπει τίποτε ἀπὸ τὴν πραγματικότητα». Κι ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ ἐνὸς πρόσφατου βιβλίου τοῦ κ. Φώτη Φωτιάδην, σημειώνει τοὺς σταθμοὺς πού πέρασε, στὸ διαστήμα ἐνὸς αἰῶνα, ἡ ἰδέα τοῦ δημο- τικισμοῦ. Τὸ συμπέρασμα πού βγαίνει ἀπὸ τὸ ζήτη- σμα τούτο, κι ἂν δὲν εἶναι θριαμβευτικόν, μὰ δὲν ἔχει τίποτε πού νὰ πελπίξῃ. Σημαντικὰ κατωρθώ- θηκανε γιὰ τὴν πρόοδο τῆς Ἰδέας ἡ Ἄληθεια τραβᾷ μπροστὰ. Μὰ ἔχει ἀνάγκη, γιὰ νὰ βυσταχθῇ καὶ γιὰ νὰ βοηθηθῇ, νὰ τὴ συντρέξουν καὶ νὰ τῆς ἀφοσιωθοῦν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὄλης. Συστήσανε τὴν «Ἐταιρία τῆς Ἑθνικῆς γλῶσσας» πού σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ πολεμήσῃ τὸν ἀπὸ αἰῶνες τῶρα βυζαντι- νισμὸ τὰ μέλη τῆς Ἐταιρίας τούτης ὁ Παλαμάς δασκαλεύει νὰ πολεμᾶνε αὐτὸ τὸ διανοητικὸ τὸ ἔπλο τοῦ λόγου καὶ μὲ τὸ ἠθικὸ τὸ ἔπλο τῆς ἐνέργειας. Κι ἀφοῦ ἀπόδειξε τὸν παραλογοισμὸ τῆς κοινῆς γνώ- μης, καθὲς φορὰ πού, ἀπὸ τὴ μιά μεριά, τιμᾶ τοὺς γραμματισμένους τοῦ ξεθάφτουνε τοὺς θησαυροὺς τῆς δημοτικῆς γλῶσσας, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά βρίζει τοὺς λογοτέχνες ὅσοι ζωντανεύουνε μὲ τὴ δη- μοτικὴ καινούρια ἔργα. πού δοξάζει τὸ βοτανικὸ καὶ πού κράζει γιὰ τὸ περιβολοῦν, συμπεραίνει μὲ τὰ δυνατὰ τούτα καὶ στρογγυλὰ λόγια: «Ἡ καθαρῶστα κληρονόμησε τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων, ἡ δημοτικὴ κληρονόμησε τὴν ψυχὴ τους. Νὰ μελε- τᾶμε τὰ θάνατα βιβλίων τους, μὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ μὴ θέλουμε νὰ σκοτώσουμε τὴν ψυχὴ τους!»

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Ἡ ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ*

Κκι πράγματι νέα ζωὴ ἀρχισε στὴν κούλια τῆς κροπόταμου. Πρῶτα ἡ θέσι τῆς δερφοῦ τῆς ἔφερε ὑποχρεώσις, πού γι' αὐτὲς δὲν εἶναι δυνατό νὰ φτάσῃ ὁ ψωρολοφῆς πού δίνει τὸ κουβέρνο σ' ἓναν ἀξιοματικόν, πού ὑπεραπτιζει τὴν πτριδίκα. Κκι στὴν κούλια δὲ στέκει πιά νὰ ξενοδουλεύει φκ νερά, δὲ στέκει νὰ στέλνῃ τὰ γγουράκια καὶ τὰ μα- ρούλια τοῦ κήπου τῆς στὸ βελούχι ἀντίκρια, οὔτε ἡ Παναγιούλα νὰ γυρίζει στὸ παζάρι καὶ στὰ σπι- τια. Ἡ κούλια δπου καὶ νῆνι καρτερεῖ τὴ νύφη κ' ἡ ἀρραγὴ τῆς πλύστρας τοῦ Θώμου Κρανια δὲν εἶναι ἀπ' τὰ συστατικά, πού χρειάζεται νὰ δείχνῃ τῶρα τὸ σὺ του.

(*) Ἡ ἀρχὴ ἐστὶ 326 φύλλο.

«Σ' τάκοψα τὰ ποδάρια, ἂν σὲ ματαῖδῶ στὸ δρόμο!» τὴ φοβέριξε ὁ ἀξιοματικὸς, ἀφο τῆς τόπε μιά μὲ τὸ καλὸ καὶ δὲν ἀγροίκεσε— ἡ Φρόσω δη- λαδῆ, ἐκείνη πού τὴν ἔστειλε. «Κι ὅ,τι θέλετε σεις ἀπ' τὸ παζάρι ἐδῶ περνᾶν οἱ στρατιώτες», πρόσταξε τίς ἀδερφές.

Γιὰ τὴν οἰκονομία, δὲν κρίθηκε ἀναγκαῖο νὰ πάρουν μόνιμο ὑπερέτη κι ἀλλομόνο στὸ μαῦρον εὐ ζωνα πού θὰ πέραγε κάτω στὸ δρόμο.

«Ψίτ, εὐζῶνα! Ἐλα νὰ μ' φέρῃς τὸ νταβὰ στὸ φούρνο», φώναζε δυνατὰ ἡ Μεριώ, νὰ τὴν ἀκούσῃ κ' ἡ γειτόνισα.

«Νά, πάρε μου καὶ μὲνα μιά ρεκέλι, τὰδε νοῦ μερο», πρόσταξε κ' ἡ Κούλια ἀπ' τὸ μπαλκόνι.

Μόνον ἡ Φρόσω ἔμεινε δίχως χοινομεικάρη. Ἐπρεπε νὰ τρέχῃ στὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς· γιὰτὶ στὸ φούρνο καὶ στὸν ἔμπορο καὶ στὸ μπακάλη κκαλά, μὰ μὲ τὰ γνέματα στὰ σπιτικά δὲ μπορούσαν νὰ πηγαίνουν οἱ στρατιώτες. Τὸ δοκίμασε μιά δυὸ φορὲς, μὰ ἡ Μεριώ τῆς τόνισε τὸν κίνδυνο, ἂν τὸ μάθαινε ὁ Γεσίλας. Τὸ συμβούλιο τῶν ἀδερφάδων ἔλαβ' ἐπίσης τὴν ἀπόφαση, ὁμόγνωμα κι ὁμόφωνα αὐτὴ τὴ φορὰ, ὁ ἀργαλιὸς κ' οἱ βελόνες νὰ δου- λεύουν μυστικὰ μονάχα καὶ τὴν ὄρα πού ὁ ἀδερφός

λείπει ἀπ' τὴν κούλια. Γιὰ καλὸ κκι γιὰ κκακὸ. Πού ξέρις πῶς τὸ παίρνει ὁ καπετάνιος. Τὸ καθι- σιὸ κκι τὸ γλωσσικοπάνημα στὴ γειτονιά εἶχε βέ- βαια χάρη περισσότερη ἀπὸ τὸ στραβῶμα μὲ τὰ ξένα ραψίματα, ἀλλὰ τὰ καπελίνα στὸ κεφάλι ἀπαιτού- σαν παρόμοιον στόλισμα καὶ τοῦ κορμιοῦ κι ὁ ἀδερ- φός σταμάτησε στὰ πρῶτα ὄρα πού ἔφερε στὸν ἔρ- χομὸ του. Ἡ ἔνωσις ἔστειλε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τσό- χες καὶ καπέλα γιὰ τὸν ἀξιοματικόν, ὅμως γιὰ ἓνα μερινέιο φόρεμα τῆς Μεριώς ἢ γιὰ ἓνα ζευγάρι κι- τρινα σκαρπίνια τῆς Κούλιας, πού ἦταν τῶρα ἡ μόδα, δὲ γινιάζονταν. Ἡ Μεριώ ἀρχισε νὰ γινιάζῃτῃ μαζὶ του.

«Δὲν πᾶς στὸ διάολο καὶ σὺ κι αὐτός! Κκιλί- τερα νὰ ἰδῇ», ἀγρίεψε τέλος τῆς Κούλιας, πού τὴν εἰδοποίησε πὼς ἔρχεται ὁ Γεσίλας κ' ἔπρεπε νὰ κρύψῃ τὴ μακκλινὴ φανέλλα πού ἔπλεκε γιὰ κάποιον ὑπαξιοματικόν τοῦ κάτρου· σὰ δὲν τᾶρσει νὰ ξε- νοδ' ἔλυνε οἱ ἀδερφάδες του, πρέπει νὰ γινιάζῃται γι' αὐτὲς ὁ ἴδιος.»

Ὅς τόσο τὴ φανέλλα τὴν ἐκρύψε κάτω ἀπ' τὰ στρώμα πού καθουτκν. Μόνον ὁ ἀργαλιὸς τῆς Φρό- σως μπορούσε νὰ βροντολογητῃ ἐλεύθερα, ὅξω ἀπ' τίς ὄρες πού ὁ καπετάνιος, ἡσυχάζετῃ ἦταν στὰ νεύρα

δταν έγραφε τούτα τὰ λόγια; τί ν'έχε γράψει πρώτα και τ'έσθησε κ' έγραψε ύστερα τούτα δώ τὰ λόγια;... Και σιγά σιγά, ό έρμος, τόσο τὰ μελετούσε τὰ γράμματα της που είχε συνήθει να διαβάζει και τις σθημένες λέξεις.

— Τό γράμμα, μούπε, τ'όβγαζα από την τσέπη μου και τ'όβγαζα στο κουτί, μόνο όταν έρχόντουνα καινούριο γράμμα... Και δυό μήνες, και τρεις νάκανα να πάρω καινούριο γράμμα της, δεν τ'όβγαζα τό παλιό απ' την τσέπη μου, δεν έπαυα να διαβάζω τό παλιό...

Τόν έμοιροί Μού μιλούσε για τὰ γράμματα με τέτιον πόνο, που ξέχασα τὰ δικά μου τὰ βόσανα και πρόσεχα μοναχά στα δικά του. Και ή βροχή ξεκλουθούσε να πέφτει όζω άδιάκοπα και άπελπιστικά και οι στίχοι του Δάντη σσιγηή δέ φεύγανε από τό νού μου.

Nessun maggior dolore... Ναι, με τώρα δεν τούς έλεγα πια για μένα. Τούς έλεγα για τό φίλο μου, γιατί ή θέση του ήταν άπελπιστικώτερη. Έγώ τέτιο μαρτύριο, σαν τό δικό του, ακόμα δεν τό γνώρισα... Κι ούτε νάν τό γνωρίσω, Θε μου, ποτέ...

23. 3. 09.

TANTALOS

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Τό μικρό τό παραμυθάκι — 'Ο Μάγος — τ'αριέ- ρωσα τότες στον Τρικούπη, και άφτό λέει τ'άκόλουθα γραμματάκι μου στο Δροσίνη.

Έλπίζω καιιά μέρα να πώ περσότερα για τόν Τρικούπη απ' στα προφταίνα να πώ έδω, που δεν είναι και ό τόπος. Όταν του άφιέρωσα τό Μάγο, δεν τόν είχα δει ακόμα. Τόν είδα, σά γύρισα στην 'Αθήνα, στα 1893. Θυμάμαι μια φορά που ήθε να μου κάνη βίζιτα στη Βιχτώρια εκεί κατέβηκα — και άλλη μια φορά που πήγα σπίτι του, στο γραφεύ του κάτω και τις δυό φορές καθήσαμε πολλή ώρα μαζί και μιλήσαμε κάμποσο, για πολλά πράματα, έννοείται και για τή γλώσσα. Και την πρώτη

Σημ. του Νουμά. — Τη Δευτέρα της Δεκεμβρης έγινε στο Νεκροταφείο τό ταχτικό χρονικό μνημόσυνο του Τρικούπη. Μ' αυτή την εόκαιρία ένωτυπιώουμε από τὰ εΡόδα και Μήλα (Τόμος Α') δυό χαρακτηριστικές σελίδες που του άφιέρωνει ό Ψυχάρης.

Έναπνυτήση στον περίπατο, να τις επαναλάβη ήμα ξεκραβή στην κούλια. Και τό ίδιο σε κάθε ζανα πάντημα, σε κάθε νέκ επίσκεψη, δίχως να προχωρή μακρότερα τό πράμα. Γιατί δεν προχωρούσε, τό εξήγητε στην Κούλα ή αποκάλυψη του άδερφού της. Κ' ή Κούλα μελάγχρωσε όλο εκεί τό βράδυ κ' έχασε για λίγες μέρες τόν όρεξη για τόν περίπατο. Η Μαριώ χείρονταν που τόβλεπε. Όταν νέα γεγονότα σκόρπισαν και τή μελαγχολία της μιας και τή χαρά της άλλης.

Άλλες ένγιες σθεχρότερες ήσαν στην κούλια. 'Ο Γεσίλας διάλεξε πια. ή πόθος του έλινε στη μεγάλη κόρη του έμπορου Ζωριά. Οι άδερφές έδοσαν πλέρια τή συγκατάθεσή τους και τό ζήτημα ήταν μόνο για τὰ μέσα. που θάμπαιναν σ' ένέργεια για τό πληρωμα του πόθου. 'Ο νούς της Φρόσως κ' ή γλώσσα της Μαριώς έκοβαν κ' έραβαν. Μονάχα ή Κούλα δεν έδειχνε μεγάλο ζήλο στη συζήτηση. 'Οχι γιατί είχε καιιά αντίρρηση, με άπαγοτεμένη από τόν Κουλουμπέδα, είχε ξαναστρέψει τήν προσοχή της στο βελούχι αντίκρινά.

Τόν τελευταίο καιρό, πριν έσθη ακόμα ό άδερφός, ξεροστάλιζε σ' αυτό ένας ύπογραμμέτας του είννοδικείου και ψάλτης σύνωρα σε μια απ' τις

φορά και τή δέφτερη, άπόησα με τήν έφοκλία που καταλάβαινε άμέσως ό τι του έλεγες τ'άρπαζε ό νούς του άμέσως, ως και κάτι γλωσσολογικά που είναι κάμποσο δυσκολούταικα για ένανε μάλιστα που δεν καταγίνεται σ' άφτά. Τόν είδα, προτού φύγω, και άλλη μια φορά. Δέ θα τό ξεχάσω στη ζωή μου. Είτανε χορός στη βούσιχη Πρεσβεία, ό βασιλιάς, ή βασίλισσα, τὰ βασιλόπαιδα, κόσμος και κόσμος. Χορέβανε, γελούσανε, διασκεδάζανε, λαλούσανε για χίλια δυό πράματα, και φυσικά, όπως τυχαίνει στους χορούς και στους σουκρέδες, μεγάλα πράματα δέ λέγανε. Να πώ τήν αλήθεια, με πήρε βαριμοάρα τρομερή, μου ήρθε μάλιστα και πλγξη. Σέρνουμουν έδω και κεί, δεν ήξερα τί να κάμω, καιιά όρεξη δεν είχα για κουβέντες με ποιόνα και για τί άντικείμενο; Άλλο δέ γύρεχα παρά να φύγω, δεν μπορούσα ήδμως, και πήγα τουλάχιστο να τραβηχτώ σε μια κοχίτσα, να συλλογέμαι τὰ δικά μου. Άρχιζε τότες στην καρδιά μου να τρέμη Τόνισρο του Γιαννίρη, και στη γωνιά που κάθησα, μου φάνηκε σά να είμουνα μόνος. Άξαφνα, μέσα στην πολυκομιά, στις φωτοχυσίες, βλεπω δυό μάτια, με γάλα μεγάλα και όλόμαθρα. Είχαν εκείνα τὰ μάτια τόσο φώ; που θαξέδουσε κ' έφεγγαν αυτά μονάχα. Είταν ό Τρικούπης. 'Ο Τρικούπης, άψηλό άνάστημα δεν είχε συνήθειε μάλιστα κ' έσκυβε λιγάκι τό λαιμό του προς τό στήθος. Στέκοντα λοιπόν άκκουμπισμένος στον τοίχο, με τις πλάτες κατεβαμένες, κ' έτσι, μέσα στο πλήθος, δεν έβλεπεσ παρά τό κεφάλι και τὰ ματια. Όμορφος βέβαια δεν είτανε, με τέτοια μάτια, και τὰ όμορφότερα παλληκάρια δεν τ'έχουσε. Τι δεν έλεγαν τὰ μάτια εκείνα; Γεμάτα γεμάτα λογισμούς, γεμάτα όνειρα, γεμάτα θέληση και λύπη συνάμα; σου έδειχναν τὰ μάτια του εκείνα τί ποθοσε να κάμη μια μέρα τήν 'Ελλάδα, σά να τόννοιαθε πώς δέ θα μπορούσε.

Άνατρίχιασα. Δέν του μίλησα εκείνη τή βραδεία. Τὰ μάτια του όμως πολλές φορές τὰ θυμήθηκα. Δέν ξέρω αν ό Τρικούπης έκλαιγε; είταν άντρας. Με βέβαια πώς τὰ μάτια του τὰ ώρατα και τὰ συλλογισμένα, θα τ'ό θόλωσε λύπη ακόμα πιο πικρή παρά τή βραδεία που τόν είδα, τήν ώρα τή θλιθερή, που από τήν 'Ελλάδα μακριά μακριά, έμεινε όλομόναχος, περσιτημένος, καταφρονεμένος, τήν ώρα που κατάλαβε τόν τόπο τόν άχάριστο και που για πάντα σήτανε τὰ μάτια του τὰ μεγάλα.

έννοίες της πόλης κοντά στον ποταμό. Ήταν τό στενό θύμα της Κούλας και βρεμένο στα γερά, στο κούτελο, καθώς τό λέν στον τόπο. Ήταν εκείνος πύ ή Μαριώ του παρακολουθούσε τις κινήσεις στο βελούχι τήν ήμερα που ήθε ό άδερφός κ' ή Κούλα χατακοπούριζε στη σάλα με τόν Κουλουμπέρδα. Η Μαριώ δεν είχε άδικο να τή φοβάται, σά μαστόρια που τήν ήξερε στο δίπορτο. Κι άλλη θεια, ή λάμψη του σπαθιού του Κουλουμπέρδα σου κι αν έριξε τόν ψάλτη χαμηλά στη ματιε της Κούλας, δεν της θκμπωσε όμως όλοσδιόλου και τό λογικό. Δέν έπαψε να κάηεται και για τόν ψάλτη στο μπαλκόνι κ' έβρισκε πάντα τόν καιρό να κατεβαίνη να τόν σμίγη στην άκροποταμιά. Κ' έτσι κ' εκείνος δεν έχανε τή θίρημη του. Άτενκντίας, σά να μούστηκε καιτι άόισια κ' ή ζήλειε του άναψι περσότερο τή φλόγη. Η Κούλα στην άρχή γελούσε με τὰ πικράπονά του, με όσοι έλλητικοίρεσ τάνθηπολογαχο; φούτωκων πιάτερο, τόσο και αυτή έρχιτε να σοβαρεύετι στον άλλον και τέλος άποράσιε να του μαζέψη τὰ λουριά μεμιάς. Η άποκάλυψη του άδερφού της για τόν Κου ουμπέρδα βρήκε τήν Κούλα άπάνω που έπαίξε κρυφούλι του ψάλτη της μια βδομάδα άλάκρη. Κ' ή μελαγχολία της

Οκρόω πώς καιποιο χρέος να τὰ θυμάται έχει σήμερα κ' ή 'Ελλάδα.

1 του Σταβρου, 1901.

Φίλιπτε Δροσίνη,

Θυμάσαι τούς μικροπολίτες; Δεν ξέρεις τί μπελα που μου δίνου; Οι φίλοι μου γυρέβουε να τούς πώ τί νόημα έχει τό παραμυθαί; τούς άποκρίνομαι πώς προσπαθησα να τούς τό ξεγήσω σου μπόρεσα πιδ παστρικά στο τέλος του παραμυθιού. 'Οχι! λένε, δεν τούς φτάνει. 'Ο καθένας τό παίρνει διαφορετικά. Και τί θα πη τούτο; και τί θα πη εκείνο; Και γιατί και πώς καταστράφηκαν οι μικροπολίτες; Και να μην είταν από τις πολλές φωνές; Και γιατί και πώς κάθουνατ στη μύτη του ξένου και δέ βλέπουσ παρά τή μύτη; Και τί σημαίνει τό κάτω κάτω; Να σου πώ τήν αλήθεια, ζαλιστηκα και μ' έπιασε φόβος, μπας και δέ βγαίνει άμέσως τό νόημα; Άρχισα πια και ό ίδιος να τό μελετώ. Λίγο λίγο καταλαβα καταλαβα πώς τό παραμυθαίκί δέν έχει μόνο φιλολογική σημασία, μπορεί ναχη και πολιτική. Για τούτο σήμερα και γώ άποφασισα να τ'αφιέρωσω ένός Μεγαλοπολίτη — του Τρικούπη.

'Ο φίλος σου ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΞΑΔΕΡΦΗ ΜΟΥ

Α'.

Άγαπημένη μου ξαδερφούλα,

Μην άκουσ έσθ πώς τὰ πολλά τὰ γράμματα χρειάζονται στη γυναίκα. Δέν της χρειάζονται καθόλου. Καμιά όφείλεια δέ βγαίνει απ' αυτά, και ούτε είναι αλήθεια πώς όμορφίζουσε τήν ψυχή μας και τό χαρακτήρα μας. Άκουσε, παιδί μου, έμένα ή γιαιά μου είτανε μια χωρική, άγραμμάτη και άπαίδευτη όλοσδιόλου, και όμως μπορώ να σε βεβαιώσω, είτανε σοφή γυναίκα. Τὰ λόγια της άκόμα και σήμερα τὰ θυμούμαστε με σεβασμό, και πολλές φορές οι συμβουλές της ήθεβανε σαν προφητείες άλάθευτες να μäs δείξουσε πόσο είχε δικιο, και πόσο τέλεια γνώριζε εκείνη τή ζωή και τις κακοτοπιές της.

Στη γυναίκα, σου ξαναλέω, τὰ γράμματα σε τίποτε δέ φελούνε, και ή θες μάλιστα, έχω να σου πώ πώς βλάπτουσε σηματικά τις πιότερες φορές. Άπό-

κ' ή φούρα απ' τον πρώτον ξεσπασε στο δεύτερο. Τό κρυφτούλι παρατάθηκε περσότερο απ' έτο πρόσμε-ε κ' ή ίδια ή Κούλα και ό ψάλτης ήταν δυστυχής. Τό μπουζούκι του Φωτούλα Τυλιγάδα έκλαιε μερ νύχτα μέσα στη μπράκα του βελουχιού Φουλχγοντας να μη βραχνιάση τή φωνή του, που του χρειάζονταν για τὰ τροπάρια στην εκκλησιά, ξεθύμκινε τόν πόνο του στα τέλια του μπουζουκιού. Τέλος ή Κούλα τόν έλέησε. Είθε τήν άναγκη πια πώς πρέπει να ξεκαρδέση τήν έμπιστοσύνη του και ριχτηκε στο έργο με τὰ μούτρα. Γι' αυτό δεν είχε καιρο και όρεξη για τίποτα άλλο.

Μα τό κακό ήθε τώρα από κεί που δεν τό πρότιμε. Η Φρόσω κ' ή Μαριώ είχαν άφήτει στην άρχή έλευθερια άπολυτη της Κούλας. Η Φρόσω δέ σκοτίστηκε ποτέ με τις άργολabies της κ' ή Μαριώ τ'έ χείριζε τόν ψάλτη με όλη την καρδιά της. Ήταν κούλα τό παιδί, σπαραζόνταν κ' οι δυό εργαία ένα σωρό λεπτά απ' τάντίγγαρα, γάρια όμιστες της εκκλησίας. Με τ'έ με που άλλαξαν τὰ πράματα, που ό Γεσίλας είχε άρχισει τήν επίθεση της Ζωριοπούλας. θυμήθηκν πώς ό πατέρας του άνοιγε μια φορά τούς λάκκους στον 'Αι Λαζαρο κ' ή Ζωριοπούλα δέ θα στρεπτή βέβαια να γένη άντρα.

δταν ἔγραφε τούτα τὰ λόγια; τί νῆχε γράψει πρῶτα καὶ τῆσθε κ' ἔγραψε ὑπερτα τούτα δὴ τὰ λόγια;... Καὶ σιγὰ σιγὰ, ὁ ἔρμος, τόσο τὰ μελετοῦσε τὰ γράμματά της πού εἶχε συνήθειε νὰ διαβάζει καὶ τίς σθησμένες λέξεις.

— Τὸ γράμμα, μούπε, τῶθαζα ἀπὸ τὴν τσέπη μου καὶ τῶθαζα στὸ κουτί, μόνο δταν ἐρχόντουνα κινούριο γράμμα... Καὶ δὴ μῆνες, καὶ τρεῖς νῆκανα νὰ πάρω κινούριο γράμμα της, δὴ τῶθαζα τὸ παλιὸ ἀπ' τὴν τσέπη μου, δὴν ἔπαυκ νὰ διαβάζω τὸ παλιό...

Τὸν ἄμοιρο! Μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὰ γράμματα μὲ τέτιον πόνο, πού ξέχασκ τὰ δικὰ μου τὰ βάσανα καὶ πρόσεχκ μοναχὰ στὰ δικὰ του. Καὶ ἡ βροχὴ ξακολουθοῦσε νὰ πέφτει ὄζω ἀδιάκοπα καὶ ἀπελπιστικὰ καὶ οἱ στίχοι τοῦ Δάντη στιγμὴ δὴ φεύγανε ἀπὸ τὸ νοῦ μου.

Nessun maggior dolore... Ναι, μὰ τώρα δὴν τοὺς ἔλεγα πιά γιὰ μείνα. Τοὺς ἔλεγα γιὰ τὸ φίλο μου, γιὰτὶ ἡ θέση του εἶταν ἀπελπιστικώτερη. Ἐγὼ τέτιο μαρτύριο, σὰν τὸ δικό του, ἀκόμα δὴν τὸ γνώρισκ... Κι οὔτε νὰν τὴ γνώρισω, Θε μου, ποτέ...

23. 3. 09.

TANTALOS

ἈΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Τὸ μικρὸ τὸ πικρομυθίον.— Ὁ Μάγος — τζιέρωσκ τότες στὸν Τρικούπη, καὶ ἀπὸ λέει τὰκόλουθι γράμματάκι μου στὸ Δροσίνη.

Ἐλπίζω καμιά μέρα νὰ πῶ περσότερα γιὰ τὸν Τρικούπη ἀπ' ὅσα προφταίνω νὰ πῶ ἐδῶ, πού δὴν εἶναι καὶ ὁ τόπος. Ὅταν τοῦ ἀφιέρωσκ τὸ Μάγο, δὴν τὸν εἶχα δεῖ ἀκόμα. Τὸν εἶδα, σὰ γύμισα στὴν Ἀθήνα, στὰ 1893. Θυμοῦμαι μὲ φορὰ πού ἦρθε νὰ μοῦ κἀνὴ βιζιτικὰ στὴ Βιχτώρια ἐκεῖ κατέθηκα — καὶ ἄλλη μιά φορὰ πού πῆγα σπιτι του, στὸ γραφεῖο του κάτω καὶ τίς δὴν φορὲς καθήσαμε πολλὴ ὥρα μαζὶ καὶ μιλήσαμε κάμποσο, γιὰ πολλὰ πράματα, ἴννοεῖται καὶ γιὰ τὴ γλώσσα. Καὶ τὴν πρῶτη

Σημ. τοῦ Νουμά.— Τὴ Δευτέρα τῆς Δεκεμβρῆς ἔγινε στὸ Νεκροταεῖο τὸ ταχτικὸ χρονιτικὸ μνημόσυνο τοῦ Τρικούπη. Μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρίαν ξανατυπώνουμε ἀπὸ τὰ «Ρέδα καὶ Μήλα» (Τόμος Δ') δὴν χαρακτηριστικὰς σελίδας πού τοῦ ἀπερῶνε ὁ Ψυχάρης.

Ξαναπαντήθη στὸν περίπατο, νὰ τίς ἐπαναλάβῃ ἕνα ξανακρῆθῇ στὴν κούλια. Καὶ τὸ ἴδιο σὲ καθὲ ξαναπάντημα, σὲ καθὲ νῆκα ἐπίσκεψι, δίχως νὰ προχωρῇ μακρότερα τὸ πρᾶμα. Γιατὶ δὴν προχωροῦσε, τὸ ἐξήγητε στὴν Κούλα ἡ ἀποκάλυψη τοῦ ἀδερφοῦ της. Κ' ἡ Κούλα μετὰ γόλησε δλο ἐκεῖ τὸ βράδυ κ' ἔχασε γιὰ λίγες μερες τὴν ὄρεξη γιὰ τὸν περίπατο. Ἡ Μαρὴ χαίρονταν πού τὸβλεπε. Ὄχι πού νῆκα γεγονότα σκόρπισαν καὶ τὴ μελαγχολία τῆς μιάς καὶ τὴ χαρὰ τῆς ἄλλης.

Ἄλλες ἐγινες σοβαρότερες ἦρθαν στὴν κούλια. Ὁ Γεσίλκς διάλεξε πια. Ὁ πόθος του ἔβλινε στὴ μεγάλη κόρη τοῦ ἔμπορου Ζωριά. Οἱ ἀδερφὲς ἔδοσαν πλέρια τὴ συγκρατῆσή τους καὶ τὸ ζήτημα ἦταν μόνο γιὰ τὰ μέσα, πού θάμπαιναν σ' ἐνέργεια γιὰ τὸ πλήρωμα τοῦ πόθου. Ὁ νοῦς τῆς Φρόσως κ' ἡ γλώσσα τῆς Μαρὴς ἐκοβαν κ' ἐρχαν. Μοναχὰ ἡ Κούλα δὴν εἶδεινε μεγάλο ζήλο στὴ συζήτησι. Ὅχι γιὰτὶ εἶχε καμιά ἀντίρρηση, μὰ ἀπαγοῦτε μῆνη ἀπὸ τὸν Κουλουμπέρδα, εἶχε ξαναστρέψει τὴν προσοχὴ της στὴ βελούχ; ἀντικρινά.

Τὸν τελευταῖο καιρὸ, πρὶν ἔρθῃ ἀκόμα ὁ ἀδερφός, ξεροστάλιζε σ' αὐτὸ ἕνας ὑπογραμμάτικος τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ ψάλλτης σύνωρα σὲ μιά ἀπ' τίς

φορὰ καὶ τὴ δέφτερη, ἀπόρησκ μὲ τὴν ἐφοκλία πού καταλάβαινε ἀμέσως ὅτι τοῦ ἔλεγες τῆρπαζε ὁ νοῦς του ἀμέσως, ὡς καὶ κατὶ γλωσσολογικὰ πού εἶναι κάμποσο δυσκολούταικα γιὰ ἕνα μάλιστα πού δὴν καταγίνεται σ' ἀφτά. Τὸν εἶδα, προτοῦ φύγω, καὶ ἄλλη μιά φορὰ. Δὴ θὰ τὸ ξεχάσω στὴ ζωὴ μου. Εἶτανε χορὸς στὴ βούσσινη Πρεσβεία, ὁ βασιλιάς, ἡ βασίλισσα, τὰ βασιλόπαιδα, κόσμος καὶ κόσμος. Χορεύανε, γελοῦσανε, διασκεδάζανε, λαλοῦσανε γιὰ χίλια δὴν πράματα, καὶ φυσικὰ, ὅπως τυχαίνει στοὺς χοροὺς καὶ στοὺς σουρῆδες, μεγάλα πρᾶματα δὴ λέγανε. Νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, μὲ πῆρε βαριομάρα τρομερὴ, μοῦ ἦρθε μάλιστα καὶ πλῆξη. Σέρνουμον ἐδῶ καὶ κεῖ, δὴν ἤξερα τί νὰ κάμω, καμιά ὄρεξη δὴν εἶχα γιὰ κουβέντες μὲ παιόνα καὶ γιὰ τί ἀντικείμενο; Ἄλλο δὴ γύρεσκ παρὰ νὰ φύγω, δὴν μπορούσαζῶμως, καὶ πῆγα τουλάχιστο νὰ τραβηχτῶ σὲ μιά κοχίτσα, νὰ συλλογέμαι τὰ δικὰ μου. Ἄρχιζε τότες στὴν καρδιά μου νὰ τρέμῃ Ἰσνιρο τοῦ Γιαννιῆ, καὶ στὴ γωνιά πού κάθησα, μοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶμουνα μόνος. Ἄξαφνα, μέσκ στὴν πολυκοσμίαν, στὶς φωτοχυσίες, βλέπω δὴν μᾶτια, μεγάλκ μεγάλα, καὶ ὀλόμαθρα. Εἶχαν ἐκεῖνα τὰ μᾶτια τόσο φῶς; πού θαρρῶντες κ' ἐφραγγαν αὐτὰ μοναχὰ. Εἶταν ὁ Τρικούπης. Ὁ Τρικούπης, ἀψηλὸ ἀνάστημα δὴν εἶχε συνήθειε μάλιστα κ' ἔσκυβε λιγάκι τὸ λαιμὸ του πρὸς τὸ στῆθος. Στέκοντα λοιπὸν ἀκουμπισμένος στὸν τοῖχο, μὲ τίς πλάτες κατεβασμένες, κ' ἔτσι, μέσα στὸ πλῆθος, δὴν ἔβλεπεσ παρὰ τὸ κεφάλι καὶ τὰ μᾶτια. Ὅμορφος βέβαικ δὴν εἶτανε μὰ τέτιοι μᾶτια, καὶ τὰ ὁμορφότερα παλληκάρια δὴν τῆχονε. Τί δὴν ἔλεγχαν τὰ μᾶτια ἐκεῖνα; Γεμάτα γεμάτα λογισμοὺς, γεμάτα ὄνειρα, γεμάτα θέληση καὶ λύπη συνάμα; σοῦ εἶδειχναν τὰ μᾶτια του ἐκεῖνα τί ποθοῦσε νὰ κάμῃ μιά μέρα τὴν Ἑλλάδα, σὰ νὰ τόνωιθε πῶς δὴ θὰ μπορούσε.

Ἀνατρίχιατα δὴν τοῦ μίλησκ ἐκεῖνη τὴ βραδεία. Τὰ μᾶτια του ὄμως πολλές φορὲς τὰ θυμήθηκα. Δὴν ξέρω ἂν ὁ Τρικούπης ἐκλαίγε; εἶταν ἄντρας. Μὰ βέβαικ πῶς τὰ μᾶτια του τὰ ὠραῖα καὶ τὰ συλλογισμένα, θὰ τὰ θόλωτε λύπη ἀκόμα πιδ πικρὴ παρὰ τὴ βραδεία πού τὸν εἶδα, τὴν ὥρα τὴ θλιβερὴ, πού ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μακριὰ μακριὰ, ἔμεινε ὀλομόναχος, πικροτημένος, καταφρονεμένος, τὴν ὥρα πού κατᾶλαβε τὸν τόπο τὸν ἀχάριστο καὶ πού γιὰ πάντα σβήτανε τὰ μᾶτια του τὰ μεγάλα.

ἐνορίες τῆς πόλης κοντὰ στὸν ποταμό. Ἦταν τὸ στερνὸ θυμὸς τῆς Κούλας καὶ βρεμένο στὰ γερά, στὸ κούτελο, καθὼς τὸ λέν στὸν τόπο. Ἦταν ἐκεῖνος πὺ ἡ Μαρὴ τοῦ προχωλοῦσε τίς κινήσεις στὸ βελούχ; τὴν ἡμερα πού ἦρθε ὁ ἀδερφός κ' ἡ Κούλα χασκομπούριζε στὴ σάλα μὲ τὸν Καλουμπέρδα. Ἡ Μαρὴ δὴν εἶχε ἄδικο νὰ τὴ φοβᾶται, σὰ μαστόρισα πού τὴν ἤξερε στὸ δίπορτο. Κι ἀλήθεια, ἡ λάμψη τοῦ σπαθιοῦ τοῦ Κουλουμπέρδα ὄσο καὶ ἂν ἔοριζε τὸν ψάλλτη χαμηλὰ στὴ ματιὰ τῆς Κούλας, δὴν τῆς θάμπωσε ὄμως ὀλοσδιόλου καὶ τὸ λογικὸ. Δὴν ἔπαψε νὰ κάθεται καὶ γιὰ τὸν ψάλλτη στὸ μπαλκόνι κ' ἔβρισκε πάντα τὸν καιρὸ νὰ κατεβαῖνε νὰ τὸν σμίγη στὴν ἀκροποταμιά. Κ' ἔτσι κ' ἐκεῖνος δὴν ἔχανε τὴ θέρμη του. Ἀτεναντίας, σὰ νὰ μυρίστηκε κατὶτὶ ἀόριστο κ' ἡ ζήλεια τοῦ ἀναψι περσότερο τὴ φλόγα. Ἡ Κούλα στὴν ἀρχὴ γελοῦσε μὲ τὰ πρᾶτα πού τῆς ἔλεγε ὁ ἀδερφός, ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ τὸν ἀποχρῆσε νὰ σοβαρεύεται στὸν ἄλλον καὶ τέλος ἀπορᾶσισε νὰ τοῦ μαζέψῃ τὰ λουριά μεμιάς. Ἡ ἀποκάλυψη τοῦ ἀδερφοῦ της γιὰ τὸν Κουλουμπέρδα βρήκε τὴν Κούλα ἀπάνω πού ἐπαίχε κρυφτοῦλι τοῦ ψάλλτη τῆς μιά βδομάδα ἀλάκρη. Κ' ἡ μελαγχολία τῆς

Θεοῦ πῶς κάττω χρέος νὰ τὰ θυμάται ἔχει σήμερις κ' ἡ Ἑλλάδα.

1 τοῦ Σταβροῦ, 1901.

Φίλιππε Δροσίνη,

Θυμάται τοὺς μικροπολίτες; Δὴν ξέρεις τί μετὰ πού μοῦ δίνουν! Οἱ φίλοι μου γυρέβουνε νὰ τοὺς πῶ τί νόημα ἔχει τὸ παραμυθίον; τοὺς ἀποκρίνομαι πῶς προσπαθῆκα νὰ τοὺς τὸ ξηγήσω ὄσο μπόρεσα πιδ παστρικά στὸ τέλος τοῦ παραμυθιοῦ. Ὅχι! λένε, δὴν τοὺς φτάνει. Ὁ καθένας τὸ πῆρνε διαφορετικὰ. Καὶ τί θὰ πῆ τοῦτο; καὶ τί θὰ πῆ ἐκεῖνο; Καὶ γιὰτὶ καὶ πῶς καταστράφηκαν οἱ μικροπολίτες; Καὶ νὰ μῆν εἶταν ἀπὸ τίς πολλές φωνές; Καὶ γιὰτὶ καὶ πῶς κάθονται στὴ μύτη τοῦ ξένου καὶ δὴ βλέπουν παρὰ τὴ μύτη; Καὶ τί σημαίνει τὸ κάτω κάτω; Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, ζαλιστήκα καὶ μ' ἔπιασε φόβος, μᾶς καὶ δὴ βγαίνει ἀμέσως τὸ νόημα; Ἄρχισκ πιά καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὸ μελετῶ. Λίγο λίγο κατᾶλαβκ κατᾶλαβα πῶς τὸ παραμυθάκι δὴν ἔχει μόνο φιλολογικὴ σημασία· μπορεῖ νᾶχη καὶ πολιτικὴ. Γιὰ τοῦτο σήμερ καὶ γὼ ἀποφασισα νὰ τᾶφιερῶσω ἐνὸς Μεγαλοπολίτη— τοῦ Τρικούπη.

Ὁ φίλος σου ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΞΑΔΕΡΦΗ ΜΟΥ

Δ.

Ἀγαπημένη μου Ἐξαδερφούλα,

Μῆν ἀκοῦς ἐδῶ πῶς τὰ πολλὰ τὰ γράμματα χρειάζονται στὴ γυναῖκα. Δὴν τῆς χρειζονται καθόλου. Καμμιὰ ὀφέλεια δὴ βγαίνει ἀπ' αὐτὰ, καὶ οὔτε εἶναι ἀλήθεια πῶς ὁμορφίζονε τὴν ψυχὴ μας καὶ τὸ χαρακτήρη μας. Ἄκουσε, παιδί μου, ἔμῃνα ἡ γιὰτὶ μοῦ εἶτανε μιά χωρική, ἀγράφωτη καὶ ἀπαίδευτη ὀλοσδιόλου, καὶ ὄμως μπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω, εἶτανε σοφὴ γυναῖκα. Τὰ λόγια της ἀκόμα καὶ σήμερ τὰ θυμοῦμαστε μὲ σεβασμό, καὶ πολλές φορὲς οἱ συμβουλές της ἦρθαν ὄαν προφητικῆς ἀλάθευτες νὰ μᾶς δείξουνε πόσο εἶνε δίκιο, καὶ πόσο τέλεια γνώριζε ἐκεῖνη τὴ ζωὴ καὶ τίς κακοτοπιές της.

Στὴ γυναῖκα, σοῦ ξαναλέω, τὰ γράμματα σὲ τίποτε δὴ φελοῦνε, καὶ ἂ θὲς μάλιστα, ἔχω νὰ σοῦ πῶ πῶς βλάφτονε σημαντικὰ τίς πιότερες φορὲς. Ἀπὸ-

κ' ἡ φορὴκ ἀπ' τὸν πρῶτον ξέσπασε στὸ δεύτερο. Τὸ κρυφτοῦλι περπατῆθηκε περσότερο ἀπ' ὄσο πρόσμεε κ' ἡ ἴδια ἡ Κούλα καὶ ὁ ψάλλτης ἦταν δυστυχῆς. Τὸ μπουζούκι τοῦ Φωτοῦλκ Τυλιγάδα ἐκλαίε μέρκ νύχτα μέσκ στὴ μπρᾶκα τοῦ βελουχιοῦ Φυλκγοντας νὰ μῆ βροχινιάσῃ τὴ φωνὴ του, πού τοῦ χρειζόνταν γιὰ τὰ τροπάρια στὴν ἐκκλησιά, ἔσθῦμικνε τὸ πόνου του σὰ τέλεια τοῦ μπουζουκιοῦ. Τέλος ἡ Κούλα τὸν ἔλεψε. Εἶδε τὴν ἀνάγκη πιδ πῶς πρέπει νὰ ξανακερδέσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη του καὶ ριχτήκε στὸ ἔργο μὲ τὰ μούτρα. Γι' αὐτὸ δὴν εἶχε καιρὸ καὶ ὄρεξη γιὰ τίποτα ἄλλο.

Μὰ τὸ κακὸ ἦρθε τώρα ἀπὸ κεῖ πού δὴν τὸ πρόβλεπε. Ἡ Φρόσω κ' ἡ Μαρὴ εἶχαν ἀφήσει στὴν ἀρχὴ ἐλευθερὴ ἀπόλυτη τῆς Κούλας. Ἡ Φρόσω δὴ σκοπίστηκε ποτέ μὲ τίς ἀργαλᾶδες της κ' ἡ Μαρὴ πῆρε χάριζε τὸν ψάλλτη μ' ὄλη τὴν καρδιά της. Ἡ Κούλα εἶναι κούλα τὸ παιδί, σ' οραζόνταν κ' οἱ ὄσοι βγαῖνε ἕνα σωρὸ λουριά ἀπ' τὰντίγγαρα, χωρία ὀμιστῆς τῆς ἐκκλησίας. Μὰ, πῶς πῶς ἀλλάζαν τὰ πρᾶματα, πού ὁ Γεσίλκς εἶχε ἀρχίσει τὴν ἐπίθεσι τῆς Ζωριοπούλας. Θυμήθηκα πῶς ὁ πατέρας του ἀνοίγε μὲκ φρὰ τοὺς λάκκοις στὸν Ἀϊ Λαζαρο κ' ἡ Ζωριοπούλα δὴ στρεχτῆ βέβαικ νὰ γένη ἄντρα.

TO X THE ILIAD

The twenty-second book of the Iliad, with critical notes by Alex. Pallis—London, David Nutt 1909.

Καινούριο βιβλίο τοῦ ἀκούραστου Πάλλη. Ὁ μάστορος μεταφραστὴς τῆς Ἰλιάδας, ὁ καθαρὰ ρωμῶς ποιητὴς τοῦ «Ταμπουρά και κόπανου» ξαναγυρίζει στὶς κριτικὰς καὶ φιλολογικὰς του μελέτας. Πρὸ χρόνων μᾶς εἶχε δώσει μιὰ ἔκδοσιν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλή, πού ὁ Βερναρδάκης τὴ θεωροῦσε ὡς τὴ μόνην κριτικὴν ἔκδοσιν μέσα σὲ ὄσες βγήκαν ὡς τότε ἐδῶ γιὰ τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ τὴν ἀνόμαζε «ὀλως κριτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν» (Δ. Ν. Βερναρδάκης Ἐπιπέδου Δράματα. Φοίνισσαι σελ. 97. σημείωσις). Τὰ κριτικὰ πορίσματα τοῦ Πάλλη στὴν Ἀντιγόνη ὁ Σεμιτέλος τὰ ἀναφέρει στὴν ἔκδοσίν του τῆς Ἀντιγόνης κοντὰ σ' ἐκεῖνα τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης.—(Ζωγράφειος Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη).

Ἀπὸ τότε πολλὰς φορὰς μᾶς ἔδωκε ὁ Πάλλης τέτοια δουλειά. Τὰ σχόλιά του στὴν Ἀ. ἔκδοσιν τῆς Ἰλιάδας, τὰ σημειώματά του στὴν Καινὴ Διαθήκη κτλ.—Στὸ σημερινὸ του βιβλίου μᾶς δίνει τὸ κείμενον τοῦ X τῆς Ἰλιάδας μ' ἓνα σοφὸ πρόλογον, μὲ διορθώματα στὸ κείμενον, μὲ τὸ καθάρισμα τῶν νόθων στίχων, μὲ σχόλια.—Τὸ μέτρο τοῦ στίχου εἶναι ὁ κανόνας μὲ τὸν ὁποῖον ξηγᾶ τὴν ποικιλίαν τῶν Ὀμηρικῶν τύπων καὶ φτάνει σὲ συμπεράσματα, πρωτότυπα καὶ ξυπνά, γιὰ τὴν ἀνωμαλία τῆς Ὀμηρικῆς Γραμματικῆς (σελ. 9) γιὰ τὴν τομὴ τοῦ στίχου κτλ. Π.

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΑΓΡΙΟΛΟΥΔΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τυπώνονται σὲ βιβλίον

Τιμὴ ῥο. 1,50

Ὅποιος θέλει ἄς γράφει στὸ «Νουμᾶ».

δειξὴ δλοφάνερη ἢ φριχτὴ ἀρρώστια τῆς χειραφετήσης πού τόσο ἔχει ξαπλωθεῖ στὴ σειρὰ τῶ γραμματισμένων γυναικῶν. Θαρρεῖς πῶς, ἂ δὲν ἀνοίγονταν ἔτσι διάπλατες οἱ πόρτες τῆς σπουδῆς στάλαφρὰ μυαλά τῆς γυναικας, θ' ἄβγαίνε στὴ μέση τὸ γελοιοδιστατο κι ἄπρεπο αὐτὸ ζήτημα πού μᾶς ἔκαμε πλὴθ δλότεια καὶ χάσαμε τὸ δρόμον τῆς λογικῆς καὶ τοῦ φυσικοῦ μας ;

Στὴ γυναικὰ λίγα πράγματα πρέπει νὰ δρμηγεύονται. Λίγα μὰ γερὰ καὶ βαθυστόχαστα. Ὅλη τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἀγάπην τὴς γυναικας στρέψε τινε στὸ Σπίτι. Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα—καὶ πὺ ὕστερα στὸ σπίτι τὸ συζυγικό. Μάθε τινε νᾶναι καλὴ καὶ νάγοπᾶ. Μάθε τινε νᾶναι πονετικὴ καὶ σιγὰ σιγὰ δῶσε τινε νὰ νοιώσει πῶς ἦρθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ νακουφίσει καὶ νὰ παρηγορεῖ—καὶ κάποτε—συχρὰ νὰ γιαιτρεῖ. Καὶ μάθε τινε νάγαπήσει τὸν προορισμὸ τῆς αὐτό.

Τὶ χρειάζονται τὰ γράμματα στὴ γυναικὰ ; Τὰ πολλὰ τὰ γράμματα, θέλω νὰ πῶ. Σὲ τί νὰ τῆς χρησιμεύουνε ἀφοῦ τίποτε ἄλλο δὲν τὴν ενδιαφέρει τόσο ὅσο τὸ σπίτι τῆς, τὸ νοικοκυριό τῆς, ἡ φαμίλια τῆς, πού τὰ περιμένει ὅλα ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς καὶ τὴν καλοσύνη τῆς ; Τὶ νὰ τὰ κάμει αὐτὴ, πού ὅλη τῆς ἡ ζωὴ εἶναι δοσμένη στοὺς ἀγαπημένους ;

Καὶ μάθε τινε ἀκόμη νάγοπᾶ τῶμορφο καὶ τᾶρμονικό. Μάθε τινε ἀκόμη ἡ ἴδια νάγοπᾶ νᾶναι δημορφη. Τίποτε πὺ εὐγενικό ἀπὸ τὴ γυναικὰ πού πασιάζει νᾶρθεῖ στὸν ἀγαπημένο. Καὶ τὴ γυναικὰ πού τὴ βλέπεις πάντα συγυρισμένη, μὴ δειλιάζει νὰ πιστεύεις πῶς ὅμοια συγυρισμένη εἶναι καὶ ἡ ψυχὴ τῆς.

Γιατὶ ἐμεῖς οἱ γυναικες, ξαδεροφούλα μου, μὴν τὸ ξεχάσεις ποτέ σου, μόνο γιὰ νᾶμαστε δημορφες καὶ γιὰ νάγαποῦμε σταλθῆκαμε στὸν κόσμον. Καὶ δὲ φαντάζομαι πὺ τρυφερὴ καὶ πὺ εὐγενικὴ ἀποστολὴ ἀπ' αὐτὴ. Νᾶμαστε δημορφες καὶ νάγαποῦμε !

Καὶ γι' αὐτὸ ἴσια-ἴσια ἡ μικρὴ μας Ἀγνούλα δὲ θὰ πάει πὺ ἄλλο χρόνο στὸ σχολειό. Τέλειωσε τὸ Δημοτικὸ καὶ τίς δυὸ τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ. Διαβάζει στὸ σπίτι μας ὅ,τι εἶναι δημορφο, καταγίνεται στὴ ζωγραφικὴ, τὴ μαθαίνουμε νὰ μαγερεύει, νὰ ράβει, νὰ κεντᾶ καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴ μαθαίνουμε νᾶναι εἰλικρινῆς, νὰ λέει καθαρὰ τίς σκέψεις τῆς, τί ἀγαπᾶ καὶ τί δὲ θέλει. Στὸ σπίτι μας ἔμαθε καὶ τὰ γαλλικὰ πού ξέρει, τόσα, πιστέψτε με, ὅσο δὲν ξέρει ἓνας τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου καταγίνεται καὶ στὴ μουσικῇ.

οικῇ. Ὁ ἀδερφός μου ὁ Λώρης κάθεται ὑπομονετικὰ καὶ τῆς δείχνει τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ βιολιού.

Πές μου σὲ παρακαλῶ τί ἄλλο θέλει ; Καὶ γιατί νὰ φύγει ἀπὸ κοντὰ μας, ἀπὸ τὸν κύκλον τῶν ἐδικῶν μας ἀρχῶν, τῶν ἐδικῶν μας ἀντιλήψεων, καὶ νὰ πάει ἀνάμεσα σὲ ξένους νὰ μάθει νὰ σκέπτεται ἀλλοιῶτα ἀπὸ μᾶς, νάποχτήσει ξένες συνήθειες καὶ τὸ σπουδαιότερον νὰ πάρει τὸ μυαλό τῆς τὸ σχολαστικὸ κείνο πού παίρνουν ἀνεξαιρέτως ὅλα τὰ κορίτσια, δὲν ξέρω γιατί, σὸν πάρουνε τὸ δίπλωμα τῆς δασκάλας ; Ἄν εἶναι γιὰ νὰ ἐργαστεῖ πού τελειώνει τὰ μαθήματά τῆς, μὰ δὲ χαθῆκανε, θαρρῶ, οἱ δουλειὰς ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἄς μάθει μουσικῇ, ἄς μάθει ζωγραφικῇ, ἄς γίνε ἐπιτέλους μοδίστρα, καπελλοῦ, ὅ,τι θέλει, μὰ ὄχι, γιὰ τῶνομα τοῦ Θεοῦ, δασκάλα ! Εἶναι ἱκανὸ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα νὰ μᾶς τὴν κάμει ἀγνώριστη τὴν Ἀγνούλα μας. Καὶ νὰ μιλεῖ ἀκόμη θὰ μᾶς τὴν ξεμάθει—καὶ τᾶληθινότερον, θὰ μᾶς τὴ στείλει στὸ σπίτι ἀγράμματη ὀλωσοδιόλον

Ἔτσι δὲ θὰ τὴν κλείσουμε ἐμεῖς στοὺς ἀψηλούς τοίχους μιανοῦ ἐκπαιδευτήριου καὶ δὲ θ' ἀφήσωμε κανένα δασκαλικὸ χέρι νάγγίξει τὴν ψυχὴ τὴ διάφανη τοῦ παιδιοῦ μας. Ὅ,τι θὰ μάθει στὸ σπίτι τοῦ πατέρα τῆς, κανεὶς δὲ θὰ σταθεῖ ἱκανός νὰ τῆς τὸ μάθει καὶ ὅ,τι τῆς μάθουνε στὸ σχολειό, κανένας δὲ θὰ τῆς τὸ ξεμάθει. Εἶδα κοῦκλες πού ἡ ψυχὴ τους εἶταν ἀδειανὴ ἀπὸ κάθε αἴσθημα καὶ τὰ μυαλά τους πηραγεμὸμένα μὲ σεμνοτυφίες καὶ γυναικίστικες πονηριὰς εἶδα μάτια γεμάτα ὑποκρισιὰς καὶ ἀκουσα ψεύτικα λόγια ἀπὸ χεῖλια ποῦχανε μάθει ὅλη τὴ γραμματικὴ καὶ τὸ συντακτικὸ ἀπόξω. Γιατὶ ; δὲν ξέρω, μᾶναι ἀλήθεια. Χάνει ἡ γυναικὰ τὸν προορισμὸ τῆς μὲς στὸ δασκαλισμὸ καὶ τίς περισίσιες καὶ περιττὰς μάθησες. Βγαίνει ἀπὸ τὸ δρόμον τῆς τὸν ἴσιον καὶ παραστρατίζει.

Ἐγὼ, ἓνα σχολειὸ μεγάλο ὀνειρεύομαι. Τὸ σχολειὸ πού θὰ μᾶς μάθει νὰ γενοῦμε μητέρες καὶ ἀδερφές. Τὸ σχολειὸ πού θὰ μᾶς μάθει νὰ σεβόμαστε τὸ σπίτι τᾶντρός μας καὶ νᾶμαστε ἡ χαρὰ του καὶ ὁ στόλος του. Τᾶλλα ὅλα εἶναι κοροφρέξαλα καὶ ἀηδιὰς.

Ἡράκλειον (τῆς Κρήτης) Σὲ φιλῶ ΠΑΝΩΡΙΑ

Υ. Γ. Ὅλα τὰ κορίτσια πού βγαίνονε ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειον ἔχουνε νεῦρα, εἶναι ἀναιμικά, παίρνουνε fcs au bain, μιλοῦνε σιγὰ-σιγὰ, δὲν τοὺς ἀρέσει τίποτε τίποτε, ξυπνοῦνε κατὰ κανόνα στὶς δέκα τὸ πρῶτ' καὶ δὲν ξέρουνε, κατὰ κανόνα ἐπίσης, οὔτε ἓναν καφεὶ νὰ βράσουνε. Ἡ ἴδια

δερμὴ μιανῆ. πού ἡ πεθερὰ τῆς ἔπλενε ἴσαμε τὰ χεῖρς τὰ ρούχα. Ἡ Μαρῖω ἔβαλε στὰ τρία στενὰ τὴν Κούλα νὰ δάση στὸν ψᾶλτη τὰ παπούτσια του. Τούτη ὅμως δὲν ἐνοοῦσε νὰ θυσιάσῃ ἔτσι μὲ μιάς τᾶτομικὰ συμφοροντὰ τῆς στὰ γενικὰ τῆς κούλιας. Ἄπ' τ' ἄλλο μέρος πάλι τὸ πρᾶγμα γιὰ τὴν κούλια βιάζε. Ἐνα φοβέρισμα λοιπὸν τοῦ καπετάνιου καὶ ὁ ψᾶλτης ἀρατίστηκε ἀπ' τὸ βελούχι.

Ἡρθε ἡ σειρὰ τῆς μοίρας νὰ χτυπήσῃ καὶ τὴν Κούλα.

«Κοίτα καλὰ, σ' τὸ λέω μὲ γιὰ πάντα ἐκὶὰ πού κᾶνω γὼ ἄλλοῦ, δὲν τὰ δέχομαι στὸ σπίτι μου τὸ μέτωπό μου τὸ θελω παστρικό», τῆς ἀγρίεψε ὁ ἀδερφός κ' ἔτσι τῆς εἰσινε μοναχὴ παρηγοριὰ τὸ καπέλινο καὶ τὰ κίτρινα σκαρτίνια, πού τέλος τᾶπόχτησε ἀπὸ κείνον καὶ τὰ περίφερνε μὲζὶ του στὸν περίπατον καὶ στὴν πιαστειὰ καθ' ἑ βράδον. Ἡ Κούλα ἦταν πὺ τῆς προκοπῆς ; καὶ ὁ ἀξίωματικὸς τῆς κούλιας προτιμοῦσε νὰ βγάινῃ μοναχὰ μ' αὐτὴ στὶς ἐκστρατεῖες του στὴν πόλη. Τοῦ χρειάζονταν γιὰ δόλωμα, γιὰ κρᾶχτης. Σὲν ἔχη μὲζὶ του θηλυκὸ κενένιας, κολλᾶς καὶ χώνεται εὐκόλοτερα στὰ μεσοφόρικα. Τὸ πὺ συγρὸ ἦταν νὰ κολλᾶ στὰ δέρματα ὁ Κουλουμπέρδας. Οἱ ἑλληνικοῦρες του δὲ

βρίσκουν τὴν καρδιὰ τῆς Κούλας πᾶ, ὡς τόσο τίς ἀκούει γιὰ νὰ περᾶνῃ ἡ ὥρα, ἂν δὲν τυχαίῃ νὰ περᾶσῃ ἡ Τασιὰ Ἐυδιὰ καὶ νὰ τοῦ κόψῃ καὶ αὐτονοῦ τὴν ὄρεξη. Λόγος νὰ ζηλέψῃ καὶ νὰ σκάσῃ ἡ Κούλα δὲν ὑπάρχει. Ἡ Τασιὰ Ἐυδιὰ δὲ φάνεται νὰ συγκινῆται ἀπ' τὴ φλογερὴ μιλίαν τοῦ Κουλουμπέρδα «Ἄδικα χαλάς παπούτσια, κκομοζιῆ», τοῦ λέει ἓνα χριρέκαλο χαμόγελο τῆς Κούλας.

«Σὲν πὺ ἄδικα, μοῦ φάνεται, χαλάτε σεις διπλά», παρηγοριεῖται μέσα του καὶ αὐτὸς πού τὸ καταλαβαίνει.

Ἄν οἱ κόποι τοῦ λόγιου ἀξίωματικοῦ πῆγαν πρᾶγματι χαμένοι, αὐτὸ ξεφεύνει ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς ἱστορίας μας. Ὅμως στὴ σκέψη του γιὰ τοὺς συντρόφους του δὲ γελάστικε. Οἱ ἐκστρατεῖες τῶν δυὸ ἀδερφῶν βγαίνουν ἀγῶνες. Ἡρθε καὶ ὁ ἄλλος ὁ χυρόπωρος καὶ στὸν ἄξον τοῦ γαλονιοῦ τῆς κούλιας δὲν κάθισε πουλί. Παράξενον, οὔτε τὸ σὺ τοῦ Κρανια, οὔτε τᾶστραφτεῖα λιλιά τραβᾶν τὰ μύρα μᾶτια τῆς πόλης κοντὰ στὸν ποταμό. Καὶ τέλος μιὰ αὐγὴ σὰ μπόμπκα ἔσπασε στὴν κούλια τᾶκυσμα, ἡ Ζωροπούλα ἀρχωνιάστηκε μὲ κάπιο δῆμαρχον ἀπὸ ξένον τότε

Τὴν πιασὴ καὶ τὴ δαίξῃ τὴ θεῖα Χαρολάμπεννα.

δὲν ἔκαμε τὴν προξενιὰ καλὰ ! Δὲ θὰ πῆγε στερνὰ νὰ πῆ πῶς κατέβαν πέντε χιλιάδες ἀπὸ τίς πενήντα, πού εἶχαν γυρέψῃ στὴν ἀρχὴ καὶ δὲ θὰ μίλησε τῆς Ζώρενας καταπῶς τὴν ὀμῆνεψε ἡ Μαρῖω. Δὲ θὰ τῆς μελέτησε ὀλότεια πῶς καὶ ὁ Γεσίλας θάβγη βουλευτῆς. Το κόμμα τοῦ Κρανια ἀπᾶνω στὰ βουρὰ μὲ τοὺς ἐνὶ τοῦ δήμου σ' αὐτὸνον πέτεται.

Τὸ ξυπνῶλον ἀνεστᾶτωσε τὴν κούλια τᾶκροπόταμου. Τὸ φυτούσαν καὶ δὲν κρῶνε. Ἄμα συνῆρθαν ὅμως ἀπ' τὴν πρῶτη ἐντύπωσιν, εἶδαν πῶς δὲν ἦταν καὶ γιὰ ἀπελπιστικὰ τὸ πρᾶμα. Οἱ πλούσιες κ' οἱ ὀμορφες δὲ χαθῆκαν ἀπ' τὴν πόλη κοντὰ στὸν ποταμό καὶ ὁ ἔμπορος Ζωριάς εἶχε ἄλλες τρεῖς ἀκόμη. Ἡ δεῦτερη, ἡ Εὐγενία, εἶναι μάλιστα ὀμορφότερη ἀπ' τὴ μεγάλη. Ξεβλάσσε ἡ Μαρῖω, παρηγοριεῖται ; τὸν ἀδερφόν. Κ' ἡ κοινὴ ἀπόφασις τῆς κούλιας ἦταν νὰ στείλουνε νὰ τὴ γυρέψουν ἴσια κούλα, πρὶν προλάβῃ κᾶνε ἄλλος πᾶλε ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ. Τέσσερες θυγατέρες εἶχε ὁ ἔμπορος Ζωριάς, ἀλλὰ δὲν εἶχε σερικὸ κ' ἐκεῖνες ἔμεναν οἱ πλουσιότερες νύφες στὸν τοπο. Ἀπὸ πενήντα χιλιά-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Ἀρ. 8.— Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν 8ρ
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν δεχόμεστε καὶ τρέμηνες (2 δρ. τὴν τρι-
μήναι) συντρομῆς.

Κανίνα δὲ γράφεται συντρομητὴς δὲ δὲ στείλει μπροστὴ
τῆ συντρομῆς του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια
Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιά-
δρου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδη-
ρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεία «Ἐστίας» Γ.
Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτο-
ρεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

Στὰ Χανιά (Κρήτη) στὸ Πρακτορ. Ἐφημερίδων
στοῦ κ. Ἀλκίωτη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ σύνολο κ' ὄχι τὰ καθέκαστα—Μοναστήρια
καὶ δημοσιογράφοι—Ἐμεῖς κ' οἱ ξένοι—
Ἡ παλικαριά τοῦ κ. Ραγκαβῆ.

ΜΠΟΡΕΙ νὰ ναι Ρωμιός, μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι,
κεῖνος ποὺ ξεσκέπασε ἢ ἔβαλε καὶ ξεσκεπάσανε
στὴν Ἐφημερίδα τοῦ Φῶς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ
κοινωνικὰ μας χάλια. Ποιὸς εἶναι καὶ τί εἶναι κεῖ-
νος ποὺ τὰ γράφει, λίγο μᾶς νοιάζει· τὸ ζήτημα
εἶναι ἂν γράφτηκε ἀληθινὰ ἢ φανταστικὰ πρά-
ματα, ἂν τὰ γραμμένα εἶναι συκοφαντικὰ, βριδιές,
π ρ ο σ ι ε ς (ὅπως εἶπε καὶ ἡ «Ἐστία») ἢ ἀλή-
θειες ἀγριεὶς ποὺ δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ χολιά-
σουν τοὺς πολιτικούς καὶ δημοσιογραφικούς μας
κύκλους.

Κάθε καλοσυνείδητος ἄνθρωπος (ποῦ τιχε νὰ μὴν
εἶναι οὔτε πολιτικός οὔτε δημοσιογράφος, ποὺ συ-
νήθως δηλ. νὰ μὴν τρέμει τὴν ἀλήθεια, ὅσο ἀγρία
κι ἂν τοῦ παρουσιάζεται), κάθε τέτιος λοιπὸν ἄ-
νθρωπος, διαδάζοντας τὰς τῆς Βερολινέζικης φη-
μερίδας καὶ βάζοντας τὸ χέρι στὴν καρδιά του, δὲν
μπορεῖ παρὰ νὰ μολογῆσει πὼς εἶναι, ἀλλοίμονο,
ἀληθινὰ τὰ περισσότερα καὶ τὰ σπουδαιότερα ποὺ
καταγγέλλουνται γιὰ τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν κοινω-
νικὴν μας παραλυσίαν. Φυσικὰ, δὲ λείπουν καὶ ὑπερ-
βολὲς καὶ ἡ κακὴ ἐχτίμησις γιὰ μερικὰ καθέκαστα,
μὰ τὸ σὺ ν ο λ ο πρέπει νὰ κοιτάζει κανεὶς δὲ τέ-

δες ἔδινε στὴν καθεμίαν, τίς εἶχε μάλιστα καὶ κά-
θονταν στὴν τράπεζα, ἔλεε ὁ κόσμος. Μὰ μετὰ τὸ θά-
νατό του θὰ περνοῦσαν τίς διακόσιες. Τὰ πλούτη
τοῦ Ζωριᾶ ἦταν ἀλογάριαστα. Σπίτια, χωράφια,
ἀμπέλια, δάνεια καὶ τὸ ἐμπόριο τῆς πόλης ὅλο,
βελανίδι, ἐλιές, κρασὰ, καπνὰ, σιτάρι, ζάχαρες,
καφέδες, ἔ.τι ἐμπαινε κι ἔ.τι ἐβγαίνε ἀπ' τὰ χέρια
τοῦ Ζωριᾶ περνοῦσε. Ἡ ἐπιμονὴ λοιπὸν τῆς κούλιας
νὰ λάβῃ μέρος στὴν κληρονομία ἦταν φυσικὴ καὶ
λογικὴ, ὅσο μάλιστα ὁ Θῶμος Κρανιάς καὶ φίλος
ἦταν τοῦ Ζωριᾶ καὶ μετὰ τὴν ὑποστήριξη, ποὺ τοῦ
ἔκαμε σὺν ἐπαρχοῦ, τὸν βόνησε νὰ κ' ἀντήτη.
Αὐτὸ τὸ λέει ὁλος ὁ κόσμος! Ἡ Φρόσω ἤθελε αὐτὴ
τὴ φορὰ νὰ στείλῃ στὴ Ζῶριεναν γιὰ προξενήτρα
μιὰ προσετὴ ἀπ' τίς καλὲς τοῦ τόπου, μὰ ὁ Γεσί-
λας κ' ἡ Μαριὼ ἐπιμέναν νὰ σηκωθῆ νὰ πάῃ ἡ ἴδια
ἡ Φρόσω. Ὁ λύκος κάνει καλλίτερα τὴ δουλειὰ
τοῦ μοναχός. Ἡ Φρόσω τὸ γύριζε καὶ τὸ ξαναγύ-
ριζε. Ὅσο κι ἂν τόβλεπε κ' ἡ ἴδια πῶς λογικὸ καὶ
φρόνιμο νὰ πάῃ μόνῃ της, ὡς τόσο ντρέπονταν, ντε-
ριόνταν πάντα. Ἀλλὰ τὴ στενοχώρησαν καὶ τί νὰ
κἀμῃ; Τάποφάσεις κίνησε καὶ πήγε.

Μετὰ πολλὰ κλωθογυρίσματα ἀνακοίνωσε στὴ
Ζῶριεναν τὴ θέληση τῆς κούλιας.

τιες περιστάσεις—καὶ τὸ σύνολο μᾶς ἐρχεται ἀπὸ τῆ
Γερμανικὴ φημερίδα σφιχταγκασμένον μετὰ τὴν
φεγγαροπρόσωπη θεὰ, τὴν Ἀλήθεια.

ΚΙ ΑΠΟΔΕΙΞΗ: μπορεῖ λ. χ. νὰ ναι ὑπερβολικὸ πὼς
ταξιδεύει ταχτικὰ κάθε καλοκαίρι ὁ κ. διευθυντὴς τῆς
«Ἐστίας» στὴν Εὐρώπη μετὰ μοναστηριακὰ χρήματα· μὰ
ποιὸς μπορεῖ νὰν τὸ ἀρνηθῆ πὼς τόσο καὶ τόσο προστα-
τευόμενοι τοῦ στρατηγῶ κ. Παπαδιαμαντόπουλου, ποὺ
διευτύνει τὸ Στρατιωτικὸ οἶκο, ποὺ λένε, τῆς Αὐλῆς, δὲ
σταλθῆκανε στὴν Εὐρώπη νὰ σπουδάζουσε τάχα κανονικὸ
δικαίον μετὰ μοναστηριακὰ χρήματα; Καὶ δὲν εἶταν πρώτα,
οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς, ρεπορτάζης σὲ Ἀθηναίικες φη-
μερίδες, ὁ κ. Πετρακόπουλος μάλιστα, ρεπορτάζης καὶ τῆς
ἴδιας τῆς «Ἐστίας»;

Μιλᾶτε γι' αὐλικὴν Ἐφημερίδα ὁ ἀρθρογράφος τῆς Ἐφημ.
τοῦ Φῶς. Μπορεῖ νὰν τὸ ἀρνηθῆ ἡ «Ἐστία» πὼς δὲ βγαί-
νει τέτια φημερίδα στὴν Ἀθήνα;

Μιλᾶτε γιὰ πολιτικὴν συναλλαγὴν καὶ μήπως ἡ «Ἐστία»
δὲν τὸ φωνάζει; κάθε τόσο ἀπὸ τίς στήλες της;

Μιλᾶτε γιὰ κομματικὴν ἐξαχρείωσιν ὁ Θεὸς φυλάξει νὰ ναι
ἀληθινὸν κι αὐτό!

Μιλᾶτε γιὰ τόσα καὶ γιὰ τόσα ποὺ κ' ἔθεμερνὰ οἱ ἴδιοι
τὰ λέμε καὶ τὰ φωνάζουμε καὶ στριγγιζοῦμε γιὰ δοῦτα.
Ποῦ λοιπὸν ἡ συκοφαντία καὶ ποῦ τὸ ψέμα καὶ ποῦ ἡ
προδοσία;

ΘΑ ΠΕΙΤΕ: καλὰ νὰν τὸ ξέρουμε μετὰ τὰ χάλια μας·
μὰ νὰ μᾶς μαθαίνουν κ' οἱ ξένοι;

Ἀλοίμονο μαι, ποὺ δὲν τὸ νιώσαμε ἀκόμα πὼς οἱ ξένοι
δὲν καρτεροῦνε νὰ τοὺς ποῦμε ἐμεῖς τί εἴμαστε γιὰ νὰ μᾶς
μάθουν, πὼς οἱ ξένοι μᾶς; ξέρουν καλύτερα παρὰ ὅσο ξέ-
ρουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ πὼς οἱ ξένοι τὸ
ἔχουνε συμφέρον νὰ μᾶς ξέρουν καὶ νὰ μᾶς μελετᾶνε, μὰ
καὶ ὄλοῦμε καὶ μετὰ νὰ βρισκόμαστε στὸν κύκλο τῶν πο-
λιτιστικῶν ἐθνῶν καὶ νὰ ποζοῦμε πὼς κάτι ἀξίζουμε.

Τὸ νὰ μολογᾶμε τὴν κατανιὰ μας, δὲν εἶναι ντροπὴ
καὶ δὲν ἐξέφτουμε στὰ μάτια τῶν ξένων· τὸ ἐναντίον, ση-
κωνόμαστε (σημαντικὰ, γιὰτί κεῖνος ποὺ μολογᾶει τὰ λάθια
του καὶ τὰ φωνάζει, θὰ πῆ πὼς θέλει νὰν τὰ πετάξῃ ἀπὸ
πάνω του καὶ νὰ διορθωθῆ. Καὶ ὁ τέτιος τραβάει πάντα
πρὸς τὸ μέρος τοῦ τὸ σεβασμὸ καὶ τὴ συμπύκνωση.

ΚΑΙ ΤΟ πιστεύουμε, οἱ ἠλίθιοι, γιὰ λίγες μέρες πὼς ὁ
πρέσβης μας στὸ Βερολίνο, ὁ κ. Ραγκαβῆς δὲ, εἶναι παλι-
κάρι, ἀφοῦ μολόγησε, ἔστωντας καὶ μασσημένα, πὼς εἶναι
ἀληθινὰ ὅσα καταγγελλήκανε, χωρὶς νὰ φταίει ὅμως γι'
αὐτὸ ἡ Αὐλή, παρὰ οἱ πολιτικοὶ μας.

— Σπολλάτη του καὶ τόσο! εἶπαμε.
Μὰ νὰ, ποὺ ἐρχονται οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλ. πα-
ροικίας τοῦ Βερολίνου καὶ μᾶς βεβαιώνουν, μ' ἕνα μακα-
ρονιστικὸ συχωροχάρτι τους, πὼς ὁ κ. Ραγκαβῆς εἶναι τόσο
πατριώτης καὶ τόσο «σώφρων ἀνὴρ», ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ
κάνει τέτιες ἀνοησίες καὶ νὰ μολογῆσει πὼς εἶναι ἀληθινὰ

«Ὅ,τι δὲν ἦταν τυχερὸ νὰ γένῃ μετὰ τὴν Ἀθήν,
ὅς γένῃ μετὰ τὴν Εὐγενίαν», ἐξετόμισε τέλος τὸ λόγο
καὶ περιέμενε.

Ἐμεῖς, Φροσύνη μ', δὲν ἐβγαλαμ' ἀκόμα
καλὰ καλὰ τ' ἕνα καὶ νὰ σκεφτοῦμε κιάλα καὶ γιὰ
τὴν ἄλλη; Ἡ μὴ θαρρῆς πὼς ἔχομε τὴν προίκαν ἐτ' ἡμ'
νὰ κἀταί, ὅπως λέη ὁ κόσμος; Τὴ μὴ μεγάλη κἀ-
νστε στὸ σπῆτ' μας, μὰ δὲν κοτάω καὶ νὰν τὸ με-
λετήσω τ' Ζωριᾶ. Μ' φτάνει τί τράβ' ἔξα νὰν τὸν
καταφέρω γιὰ τὴν πρώτη. Ἐκαμ' ὁ Θεὸς καὶ τ'
Βγενιὰ δὲν τ' ἐνε πῆρανε μπλαστὶ τὰ χρόνια γιὰ νὰ
βιαστοῦμε.»

«Δὲν π'ράζ' τίποτα, γιὰ τὸ γάμο, καρτερούμε
κ' ἕνα καὶ δύο χρόνια», βιάστηκε νὰ ψιθυρίσῃ ἡ
Φρόσω.

«Σοῦ 'πα, Φροσύνη μου, μεγάλη τ' ἡμ' μᾶς κἀ-
νετ'· μὰ γὼ δὲ μπορῶ νὰ πιάσω οὔτε κ' ἕντα τ'
Ζωριᾶ γι' αὐτὸ τὸ πράμα. Τὸν ξέρ'ς τί κεφάλι
ἔχει, ἀπάντησε ξανά ἡ Ζῶριεναν στὸν ἴδιο ἡσυχο,
μὰ καὶ στεγνὸ λιγάκι τόνο.

Ἡ Φρόσω ὅμως δὲν ἤθελε νὰ πάῃ τὴν ἀπάν-
τηση γιὰ ὀριστικὴν, δὲν ἤθελε νὰ πάῃ στὴν κούλια
μὲ χαμένη τὴν ἐλπίδα ὀλότελα.

ἌΤότες σκεφτήτε το καλλίτερα κ' ἐρχομαι καὶ

ὅσα καταγγελλήκανε καὶ πὼς φταίει γι' αὐτὸ ἡ πολιτικὴ
μας.

Νὰ μᾶ; συχωρεῖται ὁ κ. Ραγκαβῆς ποὺ γελატτήκαμε καὶ
τὸν πιστέψαμε γιὰ παλικάρι!..

ΜΑΡΟΥΣΚΑ

Ἄχ, γιὰ νὰ σταθῶ κ' ἀποσπεροῦ, τί τὸ ταχὺ
θὰ φύγω, γιὰ νὰ σταθῶ νὰ ἰδῶ, τὴ στάμνα στὸ κε-
φάλι σου Μαρούσκα, τὸ πὼς πατεῖς καὶ σείσαι κα-
λυγίσαι—γιατὶ ταχὺ σὺν πάει ὁ ἥλιος στὸ βασι-
λεμα, δὲ θὰ σ' τὸ εἰπῶ Μαρούσκα...

Μὰ ἐσὺ καλὴ της ἄντρα ἀποσπεροῦ δὲ φάνηκες
στὸ μαγαζὶ, καὶ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τί ἐσφάλησεν
ἀποσπεροῦ;

Ἄχ, ἄμοιρος γὼ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἀνάγειρες
στὴ φράχτη, κρατώντας τὸ παιδί στὴν ἀγκυλιὰ Μα-
ρούσκα—λέω πὼς μὴ τὰ βάσκανα; μὰ τὸ παιδί σου
τί ἔχει στὴν κούνια του καὶ κλαῖς το;

Ἄχ, γιὰ νὰ σταθῶ κ' ἀποσπεροῦ στὴ στράτα
σου, Μαρούσκα, τί ἀπὸ ταχεῖα σ' ἀφίνω γειὰ—γιὰ
νὰ σταθῶ μὴ λάχει καὶ σὲ ξαναἰδῶ, νὰ ἰδῶ τὴ στά-
μνα στὸ κεφάλι σου, τὸ πὼς πατεῖς καὶ σείσαι, καὶ
λυγίσαι—γιατὶ ταχὺ σὺν πάει ὁ ἥλιος στὸ βασιλεμα
δὲ θὰ σ' τὸ εἰπῶ, Μαρούσκα.

— Πέθανε ἡ μάνα της, καλὴ, καὶ δὲν τῆς τὸ
εἶπα ἀκόμη, πέθανε στὸ Πισώμερο καὶ δὲν τῆς τὸ
εἶπα ἀκόμη.

Κι ἂν τῆξερεις, Μαρούσκα, ἀποσπεροῦ πὼς καρ-
τερῶ στὴ στράτα νὰ περάσεις, θάκανε ὁ Θεὸς κ' ἡ
Παναγιά νὰ πᾶς στὴ βρύση ἀποσπεροῦ—θὰ πᾶς,
Μαρούσκα, γιὰ νερὸ καὶ τὸ παιδί ξαβασκαμὸ θὰ πά-
ρει—νὰ τὸ ξέρεις πὼς καρτερῶ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, τὴ
στάμνα στὸ κεφάλι σου, Μαρούσκα, τὸ πὼς πατεῖς
καὶ σείσαι καὶ λυγίσαι.

Γιατὶ ταχὺ σὺν πάει ὁ ἥλιος στὸ βασιλεμα δὲ θὰ
σ' τὸ εἰπῶ, Μαρούσκα...

Μὰ ἐσὺ καλὴ της ἄντρα ἀποσπεροῦ δὲ φάνηκες
στὸ μαγαζὶ, καὶ τὸ κλειστὸ παράθυρο δὲν ἄνοιξε
τάποσπεροῦ.

— Καλὴ μου ξένη, σὺν ρωτᾶς, γιὰ τὴ Μαρού-
σκα σὺν ρωτᾶς, στὴν ἄδεια κούνια δέρνεται...

Κι ἂν πᾶς, Μαρούσκα, γιὰ νερὸ, νὰ μὴ τὰ λη-
σμονήσεις πὼς τὸ ταχὺ σ' ἀφίνω γειὰ κ' ἀκαρτερῶ
— πὼς καρτερῶ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ—κ' ἀκαρτερῶ στὴ
στράτα σου νὰ σοῦ τρακίσω τὸ στομνί, Μαρούσκα...

Σὺν σοῦ τρακίσω τὸ στομνί—θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ,

μ' ἐκναδίνετε χαμπέρι», ἀπάντησε μαλακὰ κι αὐτὴ
στὴ Ζῶριεναν

«Τὶ νὰ κἀμ'ς νὰ ξαναρῆθῃς! Πῶν περᾶς'νε δύο
τρία χρόνια δὲ μπορούμε νὰ σκεφτοῦμε τέτιο πρά-
μα», τὴν ἔκοψε ἡ ἐμπορίαν ἀπότομα.

Ἡ Φρόσω ἀποστομαθῆκε καὶ γύρισε στὴν κού-
λια μετὰ τὴν χυλόπητα.

Ἡ Μαριὼ ἀπόλυσε τὴ γλώσσα της κι ὁ ἀδερφός
πρασίνισε.

«Δὲ φταίει κανεὶς ἄλλος ἀπὸ μὲνα», εἶπε μο-
ναχὰ δαγκάνοντας τὰ χεῖλια.

Κ' ἡ ἀποτυχία αὐτῆ ἔκαμε τὸν ἀξιωματικὸ
νὰλλάξῃ ταχτικὴ. Τί προξενιὲς καὶ Χαραλάμπες,
τί προσετὲς καὶ κουτὸ Φρόσες καὶ καλὸ νὰ μύχῃς!
Τὰ κῆστρα δὲν παίρουνται μετὰ τοὺς τσακίτες. Θέ-
λουν ἐφοδο παλικαριῖσια καὶ κανονικὴ. Τὸν ἔχθρο,
γιὰ νὰ παραδοθῆ, πρέπει νὰ τὸν στενοχωρήσῃς, νὰ
μὴν τοῦ δόσης ἡσυχία

Κι ἀπ' τὴν ὄρ' αὐτῆ πραγματικὰ δὲ βρῆκε
ἡσυχία ἡ Εὐανθία Τελατίνη μετὰ τὰ ξανθὰ μαλλιά
καὶ τίς σαράντα μετρητὲς χιλιάδες. Ἡ πολιορκία
τῆς στήθηκε μεθοδικὴ καὶ κρατητὴ ἀπ' τὸν κα-
φενὶ καρσὶ στὸ σπῆτι της. Ἐκανε νάβγη στὸ πα-
ράθυρο, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κρανιάς μπροστὰ της

Μαρούσα, γιατί ταχτά σαν πάει ο ήλιος στο βασίλειμα δε θα σ'το είπω, Μαρούσα... Σάν σου τρακίσω το σταμνί δέν πās στή μάννα σου άδειανή...

— Τι ή Μάννα σου, άμοιρος έγώ, πέθανε στο Πισώμερο Μαρούσα.

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΡΘΥΜΗΣ

Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ

Ο διευθυντής του «Φρουρού» της Καλαμάτας Πότης Μουντανάκος έκαμε την προπερασμένη Κυριακή μια ωραία διαλέξη γενικά για την εξέλιξη της νέας φιλολογίας και ξεχωριστά για το έργο του Καμπύση. Με κάποιο άριστοτεχνικό στη φρασεολογία, με κάποια εύρωχρία στη σκέψη και στην έκφραση, μπόρεσε να ποτίσει τις προσεχτικές καρδιές με τη γλυκάδα κάποιας ήγνιας ήδονής, και να σηκώσει το ακροατήριο στη φωτεινή προσήλωση της μεγάλης τέχνης. Παρουσίασε γυμνή, ξεσκεπη την εργασία του Καμπύση, βούτηξε ισώτερα και βαθειά στις ιδέες, και έδειξε στο κοινό λευκές άχτιδες ιδανισμών βγχλμένων από μέσα από την ιδέα. Σ' όλα τα έργα του, στο «Δαχτυλίδι της Μάννας», πίσω από το «Δαχτυλίδι της Μάννας», στη «Μίς Κούξλεϋ», μέσα στη «Μίς Κούξλεϋ», στους «Κούρδους» το αβιβλίο των Συντηρημένων και βαθειά, κάτω, ένδότερα στην όμορφη όλων αυτών, μέσα στα διαλείμματα του ξετυλιγμού των σκέψεων, μέσα στα δράματα στις μερικές σκηνές, ακόμη μέσα στα μεσοχωρίσματα των πράξεων τάχα, στα δέκα φύλλα που λείπουν στην αρχή — και τα όσα είναι αδύνατο να μη λείπουν — σ' άλλα τόσα που λείπουν στο τέλος, και που έγραφε με το χέρι και κει που πρέπει να γραφεί με το μυαλό, σ' όλη τη ζωή την πολύτροπη χώθηκε με την 'Ιδέα κ' έδειξε στο ακροατήριο σά σε δυνατόχρωμη ζωγραφιά αναλυμένο, φανερό, όλο το έργο του Καμπύση. Ανκάτωσε ρυθμικά τη ζωή του, το έργο του, την τέχνη, την πλαστικότητα της σκέψης και το αποτύπωμά της τ'όμορφο, τα φτερουγίσματα σε ώριμες σφαίρες, τον ποιητή Καμπύση, το δραματικό Καμπύση, τον Έλληνα Καμπύση, τ'ν Άνθρωπο Καμπύση, όλες αυτές τις χορδές σά να πούμε της έσωτερικής και της έξω φυσιογνωμίας, κι από το άγκάτωμα αυτό έσταλαξε μια λεπτή άρμονία τονισμένη στον ήχο κάποιας μαγεμένης μουσικής.

Με τάξη στα λόγια, με λιτότητα στο ντύσιμο κάθε ιδέας, με άριστοκρατισμό στο όλο, με προτασούλες κοντίες, με ακρίβεια φράσης άπλή, ο κ. Μουντανάκος κατάφερε κείνο που ζητούσε. Και ήταν τόσο δύσκολο για την Καλαμάτα που πάσχει από άσφυξία πνιχτική, από έλλειψη άέρα καλλιτεχνισμού και 'Ιδέας. Γι' αυτό ήταν δύσκολο.

Για να εξετάσει να ζωγραφίσει κάτι ψηλό μια σκέψη εν' άγνωστο, στηρίχτηκε σ' ένα πάτημα. Τους τραβούσε στον ιδανισμό χεροπιστά με πραγματικά λόγια. Πήρε μπροστά στο ακροατήριο το έργο του Καμπύση όπως ο ζωγράφος το μοντλο 'Αλλοιώτικα δέν καταλαβαινότανε μιλώντας άόριστα και ύψηλά. Όπως κι αν είναι, για την Καλαμάτα αυτή ή διάλεξη ήταν κάτι μεγάλο κι άληθινά πρωτότυπο.

Έίχασα να γράψω πώς από τους καθηγητές του Γυμνασίου στο όποιο φοίτησε μια φορά ο ίδιος ο Καμπύσης, δηλαδή της Καλαμάτας, ούτε ρουθούνι δι' έφηνε.

Άμ είτανε, λέει, το ζήτημα χυδαίο...

Καλαμάτα 30.3.09

ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΤΕΡΗΣ

ΔΙΜΑ

Στη γλυκάδα τούρανου
βρίσκω κάτι που σου μάζει
στο δρόμο του νου,
στης καρδιάς σου κάθε νάζι.

Και γι' αυτό σαν ένα κύμα
μās χωρίζει γαλανό,
άρχινά ή καρδιά τη λμα
με τον άπειρο ουρανό.

ΜΗΤΡΟΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΘΕΑΤΡΙΝΙΣΤΙΚΑ

Σμύρνη, 30 του Μάρτη 909.

Φίλε «Νουμά»,

Στο τελευταίο σου φύλλο έγραφε πώς παίχτηκε δώ, από το θέατρο της κ. Κυβίλης, το καινούριο δράμα του Ταγκόπουλου «Στήν οζώπορτα».

'Αλοίμονο, το έργο άναγγέλληκε με δέν πείχτηκε. Δηλ. κολληθήκανε τα προγράμματα στους δρόμους, το γράψανε οι φημερίδες, ένας μάλιστα δικός μας και σου τ λεγράφησε τη λέξη «θρίαμβος», έννοώντας πώς είναι θρίαμβος για τον άγών μας που θα παιχτεί εδώ, στη δεύτερη Άκρόπολη της Καθαρεύουσας, έργο φανταστικού δημοτικιστή — μά... Άκου τα με τη σειρά.

Τό βράδι πήγαμε στο θέατρο κάμποσοι δημοτικιστάδες. Ο Κοντολιών, ο 'Ιθακήσιος, ο Τώνης Χριστίδης, ο Βερόπουλος, ο Άράπογλου, έγώ κλπ. Έξόν από το «Στήν οζώπορτα» θα παιζότανε και το «Ευνό φρούτο». Πριν αρχινήσει ή παράσταση βγαίνει κάποιος θεατρίνος (Άύτρα, θερρώ, τονέ λένε) στη σκηνή και λέει πώς άρρώστησε ή κ. Άλκαίου (που θάκανε ένα τρίτο πρόσωπο) και θάναθληθεί ή «οζώπορτα». Φωνάζεσαι τη φούκα μας. Όστόσο πάλι καλώς αν είτανε γι' άρρώτικα. Με δχι ή άλήθεια είναι τούτη ή θεατρίνος είχε άναγγείλει το έργο χωρίς να χει κάνει ούτε μια πρόβα και άφισε να κάνει την πρώτη και την τελευταία πρόβα τη μέρα της παράστασης!! Έπειδή όμως έτυχε κείνη τη μέρα να παρακοιμηθούν οι θεατρίνοι και να μη πάνε στην πρόβα, ο καλός σου, δίχως να χασομεί ρήσει καθόλου, σκαρώνει μια ψευτιά κι άς πάνε να κουρεύεται και συγγραφίας και κοινό κι όλος ο κόσμος. Σε ποιόν είχε να δώσει λόγο;

Όστόσο, ά δε γελιέμαι, υπάρχει στην Άθήνα κάποιος Σύλλογος εδραματικών συγγραφέων. Ο Σύλλογος αυτός, ά δε έχει μοναχά μπακαλικο σκοπό, δηλ. πώς να ξεσφαλίζει τα ποσοστά από τις παράστασεις, πρέπει νάν το καλοσυλλογιστεί αυτό το καινούριο θεατρινιστικό κόλπο που έγινε, και πού, αν περάσει άπαρατήρητο, άβριο μπορεί αξιόλογα να ξεσπάσει στην κμπούρα του καθενός από κείνους που αποτελούν το Σύλλογο. Οι διάφοροι θεατρίνοδες καιρός νάν το νιώσουν πιά (και μοναχά ο Σύλλογος μπορεί νάν τους κάνει νάν το νιώσουν) πώς δέν τους είναι συχωρεμένο να κοιτάζουμε μοναχά τη σακκούλα τους και να μη λογαριάζουν καθόλου τη φιλολογική τιμή και του τελευταίου άκόμα θεατρικού συγγραφία.

Δικός σου
ΣΜΥΡΝΙΟΣ

πάντα γελαστός και κορδωμένος πήγαινε περίπκτο, την έπαιρναν από κοντά άγριεμένα τα μουστάκια του — ξεκλειδωνταν στη φιλενάδα ή στη θειά της, ή σακαράκα έδινε κ' έπαιρνε στα καλντερίμια άπόξω. 'Ισκιος της έγινε όπου πήγαινε κι όπου περνούσε, όπου κι αν στέκονταν και κάθον αν. Να της θυμήσει ποιά είναι το σόι του, μαζεύει γύρω του στην αγορά κάθε γιορτή όλη την κοντόκαπα άπ' τα βουνα σαπάνω, για να της δώσει δείγμα της παλικαρίας του σακάτεψε στο ξύλο έναν άχμάρη δικολάβο, που έτυχε να βήξει την ώρα που περνούσε ο άξιωματικός μπροστά του. Στην κούλια τήχαν σίγουρο. Της Φρόσως μοναχά δέν της παράρεζε ή μεγάλη φούρια, μά οι δυο άι μικρότερες ήταν με τη γνώμη του Γεσίλα. Όπου πατάει ο γυιός του Κρανιά πρέπει να τρίζη ο τόπος γύρω του κι όπου δε θέλουμε με το καλό χρειάζεται το ζόρι. Ός τόσο σά να στοχαζόνταν καλλίτερα ή Φρόσω. Ο τοκιστής Τελατίνης δέν είχε μοναχά τον τρόπο να προικώσει το κορίτσι του με τις σαράντα μετροπές χιλιάδες, είχε άκόμα και το μέσο να τις φυλάη από καθέναν που γυρεύει να τις πάρη με το ζόρι. Κ' έτσι άξαφνά ο άνθρωπολογός Κρανιάς πήρε φύλλο πορείας να πάη να τρίζη κι άλλου τον τόπο όπου

περνάει.

Δ'.

Οι άδερφές έμειναν πάλι μοναχές στην κούλια κ' ή ζωή σ' αυτή ξαναύρε τον παλιό ρυθμό της. Άλλά τη δυστυχία τώρα δέν την άλαφρόνει ή άπαντοχή, στο μάκρος του θολωμένου όρίζοντα δε χαράζει φωτεινή λουρίδα. Όλα έσβουσαν μεμιάς άπάντεχα, δέν άπομένει τίποτ' άλλο άπ' τη σκληρή ανάγκη του καθημερνου. Το πικρό ποτήρι, που είχε χαθεί για μια στιγμή άπ' τα ματια, στέκει πάλι μπρός σ' ά χείλη. Ο βρόντος τάργαλιού δέν τρεμει μόνον παραξή πιά την ήσυχία κανενός, βροτάει το θλιβερό του τρίζιμο άκατάπαυτα άπ' την αύγη θαμπα ως βαθιά τη νύχτα, ή βελόνα τρυπάει και μουδιάζει άποβα τα δάχτυλα κ' ή Παναγιούλα ξαναπιασε τα τρεξίματα στην πόλη. Τώρα κενέναν δέν προσβάνει. Το γένος του Κρανιά δε θέλει πιά να ξέρη άπ' τις νυφάδες της πύλης κοντά στον ποταμό Κλειστήκε στους ραγισμένους τοίχους του, στη σκεδρωμένη του τσατή και πλέκει τις άράχνες του και σμίγει τον κλαμό του με τον άνεμο της ποταμιάς. Πικρόχολο, κατσουφιασμένο, πληγωμένο.

Κι ο κόσμος όμως γύρω του δε θέλει φαίνεται νάλλαξη το ρυθμό του. Ο ήλιος γελαει πάντα, ή άνοιξη ξαναρχεται φροντώνοντας τον κάμπο, πρσι άνιζοντας τον όχο της άκροποταμιάς, σπένοντας όλοένα και ξαναγενώντας τη χαρά και την άγαπη. Τα παλικάρια τραγουδάν, οι νιές χορεύουν, έρωτεύονται και ζευγαρώνουν. Ένας άνθυπίατρος άπ' το κάστρο ζευγάρωσε με τη δεύτερη τη Ζωσιόποθλα, ένας έμπορος από τον τόπο άρεθωνιάστηκε την Εύανθία Τελατίνη. Όσο κι αν κλή τα ματια ή κούλια τάρκροπόταμου στη ζωή ενχ γύρω της, ο άχος της στερνης φτάνει στην έρμιά της, περνάει τους τοίχους της και μέσθ στη σιγή της και τη θλίψη παίρνει τόνο πικρό, γίνεται σπαραγμός για την καρδιά, σκορπάει σαν άναγέλασμα, σά χλεύη. Άν ή Φρόσω δε μιλεί και σκύβει μόνο το κεφάλι, ή Μαριώ όμως δέν το βαττάει το περιγέλιο της άγριεύει την ψυχή. Η όργη της δέν ξεσκει μόνο σφουνας στη γειτονιά, δε χύνεται φαρμάκι, γαρίνια μες την κούλια, μά σκορπάει κι άγκαλιάζει τον κόσμο. Βουνα και κάμπο, ουρανό και γης, όσα βλέπει το άτι κι όσα ο νους φανταζεται. Μια έκδίκηση γυρεύει από τον ουρανό κ' ένα σεισμό άπ' της γης τα βάθη. Κι όσο δέν τα λαβάνει, ή ψυχή της

ΣΙΝΑΣ ΚΑΙ... ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»,

Ἐμεῖς οἱ Ῥωμιοί, ἓνα καὶ τὸ ἴδιο πράμα μποροῦμε κατὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὰ πάθη μας νὰ τὸ μεταχειριστοῦμε πότε γιὰ ἔπαινον καὶ πότε γιὰ κατηγορίαν ἑνὸς ἀνθρώπου. Σήμερα πολλοὶ καταφέρουνται κατὰ τοῦ μοναδικοῦ μας Ψυχάρη γιατί, λένε, λέει πὼς ἔχει δύο πατρίδες, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Γαλλία, καὶ γιατί μ' αὐτὸ δείχνει πὼς εἶναι ἓνας διψυχος ἄνθρωπος. Στὸ μνημόσυνο ὁμῶς τοῦ Ἑλλ. Κυβερνήτη ἔκκιε στις 15 Ἀπριλίου τοῦ 1876, ἅμα ἔμαθε τὸ θάνατον τοῦ βαρῶνου Σιμ. Γ. Σίνας, ὁ τότε πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου μας Ἑμμ. Κόκκινος, στὸ λόγο ποὺ ἔβγαλε, ἀνάμεσα σ' ἄλλα εἶπε καὶ αὐτὰ: «Διπλοῦς ἀληθῶς εἶχε τοὺς συμπολίτας καὶ διττὴν ὡσαύτως καὶ τὴν πατρίδα (ὁ Σίνας). Ἑλλην τὴν καταγωγὴν καὶ τὸ φρόνημα, Αὐστριακὸς καὶ Οὐγγρὸς τὴν γέννησιν, τὴν ἰθαγένειαν καὶ κατὰ τὸν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφερόντων ζῆλον, ἐπράγματῳσεν ἐν τῇ δράσει τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξαιρετικὸν καὶ σπάνιον τι φαινόμενον, συνδίαςας εἰς ἀρμονικὴν ἐνότητα τὴν ἐκπλήρωσιν περιδλεπτῶν λειτουργιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων πρὸς ἀφορτέρας αὐτοῦ τὰς πατρίδας, τὴν τῆς καταγωγῆς καὶ τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ὅκου αὐτοῦ. Ὁ Σίμων Σίνας ἀπέδειξε διὰ τῶν ἔργων, ὅτι ἐνεφορεῖτο ἐκ τῆς συναισθησεως τῶν μεγάλων αὐτοῦ καθηκόντων πρὸς ἀμφοτέρα τὰ ἔθνη, ἄτινα ἐναμίλλως ἀντεποιούνο τῆς ὁμοεθνίας αὐτοῦ. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ὁ νεώτερος Σίνας ἀνήκει εἰς τὴν προνομιοῦχον καὶ εὐαρίθμον ἐκείνην τάξιν τῶν ἱστορικῶν ἀνδρῶν, ὅτινες ἐν ἀδικητώτῳ τῆς γνώμης καὶ τῆς ψυχῆς εὐσταθείᾳ ἐξεδήλωσαν ἴσην τὴν δύναμιν τῆς ἀγαθοεργίας καὶ τῆς μεγαλοφροσύνης αὐτῶν πρὸς δύο ὁμοῦ πατρίδας» (Λόγ. σ. 13). Ὁ καημένος ὁ Ψυχάρης δὲν μπορεῖ ν' ἀνήκει στὴν τάξιν αὐτὴ τῶν ἱστορικῶν ἀνδρῶν, γιατί εἶχε τὸ δυστύχημα νὰ μὴν τάχη καλὰ μ' ἓνα-δύο καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας καὶ γιατί δὲν ἔχτισε τοῦλάχιστον μέγαρον στὴν Ἀθήνα. Τὴν ξεχωριστὴ καὶ γιγαντένια ἐργασία του γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας, τὸν πρωτόφαντον ἀγῶνα του γιὰ τὴν νίκη τῆς Ἀλήθειας στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐπιστήμην του τῆ μεστή, γιὰ τίποτα δὲν τὴ λογαριάζουμε. Νὰ μὴ βασκαθοῦμε!

Καστελόριζο. Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

διψᾷ νὰ πνίξη, νὰ βουλιάξη, νὰ ρημάξη ἢ ἴδια. Κι ὅσο δὲν τὸ μπορεῖ οὐτ' αὐτὸ, ξεθυμαίνει στὴν ἀρραγὴ τῆς πλύστρας τοῦ πατέρα, ποὺ γυρίζει μ' ἀδειανὰ τὰ χέρια ἀπ' τοὺς συγγενεῖς, στὴν Κούλα, ποὺ τὰ παρμένα της δὲ δουλεύουν γλήγορα καὶ ὅταν δὲ βρῆκε: ἄλλη καμιὰ ἀφορμὴ, σὲ ἀναθέματα καὶ σὲ κατάρες ἐκείνων ποὺ θὰ χαροῦνε τὰ πλεξίματα καὶ τὰ ραψίματα της.

«Τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀδικίαν ποῖός θὰν τὴ γδικηθῆ στὸν κόσμον!» εἶν' ἡ κραυγὴ ποὺ βγαίνει ἀδιάκοπα ἀπ' τὸ στόμα της. Καὶ σβῆνει τὸ καντόλι μπρὶς στὸ κόνισμα, ποὺ ἀνάθει ἡ Φρόσω, σὰ βρῆσκαται μιὰ σταξὴ λάδι στὸ ρεῖ τῆς κούλιας καὶ στένει καυγὰ μὲ τούτην, σὰν παίρνη τὸ μάτι της τὴ λειτουργίαν ποὺ στέλνεται στὴν ἐκκλησιά:

«Δὲν ἔχω κἀνα κρίμα νὰ μοῦ σχωρεθῆ τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀδικίαν ποῖός θὰν τὴ γδικηθῆ στὸν κόσμον!»

(Στᾷλλο φύλλο τελιώνει)

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ τὴν κλήρωσιν 26 (9 Μαΐου) Ἀπριλίου 1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΑΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓΑ ΚΕΡΑΟΣ	ἐκ δραχ.	100,000
1 Κέρδος	»	25,000
1 Κέρδος	»	10,000
3 Κέρδη	»	8,000
8 Κέρδη	»	1,000
418 Κέρδη	»	100
887 Κέρδη	»	80
1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		225,000

Γραμματίον πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐπιχειρησῶν πρὸς δραχ. μιᾶν ἕκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων. Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.

Ὁ Διευθύνων τμηματάρχης Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ κ. Μενίλ. Σωτηρόπουλος βγάει ἐστὴν Ἀθηναίαν φιλολογικὸν περιοδικὸν μὲ τὸν τίτλον «Τὰ χρονικά» καὶ μὲ διευθυντὴν τὸν παλιὸν συνεργάτην μας καὶ φίλον κ. Πίλιον Π. Βουτιερῆ. Καὶ μοναχὰ ποὺ θᾶναι διευθυντὴς ὁ Βουτιερῆς, μπορεῖ κανεὶς ὅπου τῶρα νὰν τὸ φανταστῆ τί θᾶναι «Τὰ χρονικά».

— «Τὰ χρονικά» θὰ βγαίνουν τρεῖς φορὲς τὸ μῆνα (τὸ πρῶτον φυλλάδιον θὰ βγῆ τὴν πρωτομαγιά) ἐν 16 πυκνοτυπωμέναις σελίδαις, μὲ ὅλην διαλεχτὴν καὶ θὰ εἶναι, καθὼς λέει ἡ ἀγγελία, ἀδρανῶν διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ μεταδοθῆ εἰς τὸν λαὸν ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ὀραία γράμματα καὶ τὰς ὀραίας τέχνας, διὰ τῶν ὁποίων θ' ἀναπτυχθῆ τὸ αἴσθημά του καὶ θὰ πλουτισθοῦν αἱ γνώσεις του μὲ τὴν συζήτησιν καὶ ἀνάλυσιν τῶν νέων ἰδεῶν, μὲ τὴν παρακολούθησιν ὅλων τῶν προόδων εἰς τὴν φιλολογίαν, τὰς ὀραίας τέχνας, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν βιομηχανίαν ἀκόμη.»

— Βγήκε τὸ 4ο φυλλάδιον τοῦ «Σεράπιου» τῆς Ἀλεξάνδρειας μὲ τὸ δραματικὸν τοῦ Ταγκόπουλου «Στὴν ὀδὸν πορτᾶ», τὰ «Φυλλοροσμήματα» τοῦ Πέτρου Μάγνη, τὸ «Χρόνον» τοῦ Βασιλακάκη, τὰ «Σημειώματα» τοῦ Χρ. Ζερβοῦ, τὴν «Ἠλιόγεννητη» τοῦ Πήλιου Ζάγρα κτλ. κτλ.

— Ὁ κ. Ἀθ. Μίχας τυπώνει τὰ δηγήματά του καὶ ὁποῖος θέλει νὰν τὰ προμηθευτῆ μπορεῖ νὰ γράφει στὸν ἴδιον, στὸν Πειραιᾶ. Τὸ βιβλίον θᾶναι ἕτοιμον τὸν Ἀπριλίον καὶ θὰ πωλεῖται διὰ δραχμῆς.

— Καὶ τοῦτο τὸ ζωφρενικὸν ἀπὸ τῆς φημερίδας μας: «Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς θὰ παιχτοῦν οἱ «Νεφέλες» τοῦ Ἀριστοφάνη μεταφραστῆς ἀπὸ τὸ Σουρῆ. Ἐθνικώτατον, μὲ τὴν ἀλήθειαν, ἔργον!

— Γιὰ κάποιον χαλκέντερον ἀναγνωματογράφον ποὺ δημοσιεύει ἀναγνώσματα καὶ ρομάντζα του σὲ πέντε ἔξη καὶ φημερίδας, εἰπωθήκατε τὰ χαρακτηριστικὰ τούτα λόγια: Αὐτὸς ὁ χριστιανὸς γιὰ νὰν τὰ προφταίνει τόσα πράματα, θὰ πει πὼς γράφει καὶ μὲ τὰ χέρια του καὶ μὲ τὰ πόδια του καὶ μὲ τὸ στόμα του, καὶ μόνο τὸ μυαλὸν του δὲν τὸ μεταχειρίζεται γιὰ τίς φιλολογικὰς του ἐργασίας.

— Ὁ φιλοσοφὸς χορτοφάγος κ. Πλ. Δρακοῦλης καὶ μὲ τοὺς περισσότερους χορτοφάγους καὶ λιγώτερος φιλοσοφους συντρόφους του, ἀντὶ ἀπὸ ἔφαγε χόρτον τὴν Λαμπρῆ, καὶ τὸ τελευτήσαντες ὅλες οἱ ἔφημερίδας. Ὅταν κανεὶς τυραγνιέται ἀπὸ τὴν τρομερῆ ἀρρώστειαν ποὺ λέγεται ρεκλαμομανία, καὶ σὰν ἀκόμα εἶναι ἱκανὸς νὰ φάει, γιὰ νὰ γίνῃ κουβέντα γιὰ αὐτόνον.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Νά, τὰ θεῖα λόγια τοῦ Γκαίτε ποὺ μᾶς ζητᾷς: «Ὅλα τὰ δύνουν οἱ αἰῶνες: θεοὶ στοὺς πολυαγαπημένους τοὺς ἀκέρια, ὅλες τίς χαρὲς τίς ἀτέλειωτες, ὅλες τίς λύπες τίς ἀτέλειωτες, ἀκέρειες»—κ. Α. Ν. Σὰ δύσκολον γιὰ τὴν ὥραν. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν «Κούλια τὰκροπόταμου» ποὺ τελιώνει ἐντὸς ἄλλο φύλλον, θὰ δημοσιευτῆ ἓνα πρωτότυπον ρομαντικὸν ἐντὸς τῆς Γαλάτειας Ἀλεξίου καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ἔχουν ἄλλα σειρά. Κατὰ τὸ Σεπτέμβριον, μπορεῖ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμματίονα καὶ εἰς χρυσόν, ἔτσι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερεῖνας ἀποδοτέας εἰς ὀρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὀφειλῆς (chèque) ἐπὶ τῷ ἐξωτερικῷ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὰ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τὸν καταθέτον ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1 2	τοῖς	ε)ε	κατ' ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μην.
2	»	»	»	»	»	»	1 ἐτ.
2 2	»	»	»	»	»	»	2 ἐτ.
3	»	»	»	»	»	»	4 ἐτ.
4	»	»	»	»	»	»	5 ἐτ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶς ἢ ἀνόνομον.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΧΟΡΝ

“ΟΙ ΠΕΤΡΟΧΑΡΗΔΕΣ,”

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Πωλοῦνται ἐντὸς γραφεῖα μας γιὰ τοῦ5 συνδρομητάδες τοῦ Νουμά 1 δραχμῆ (φρ. χρ. 1,20 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.)

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖον (δρόμος Ζήνωνος) πωλοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἓνα καὶ 1,25 φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, τὰκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸνεῖρον τοῦ Γιαννιέρη» — τοῦ ΠΑΛΑΜ «Ἡλιος καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ῥωμοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βροσκόλακας» καὶ «Ἡρωϊκτικὴς Ἱστορίαις» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκιᾶς μου» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτήμητον» (δρᾶμα) — τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα» — τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὸ Πάλτι καὶ τὰ Καινούρια» — τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιὰ» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸν καὶ πεθαμένον» καὶ «Ὁ Ἀσωτος» (δρᾶματα) — τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆ) — τοῦ ΕΥΡΗΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περγιαλίτη) — τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «Ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήτημου Σίδηρη).

Ἡ ἸΛΙΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάνδρας Παπαδόσκου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. χρ. 2, γιὰ τὸ ἐξωτερικόν.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων ἀμα.» δρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογί τοῦ ἀετολογοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δασμολογικὸν ζήτημα ἐντὸς Ἀγγλίας (λεπτά 50).

Τοῦ Σ. ΣΚΙΠΗ «Ἡ μεγάλη αἰὶρα» δρ. 2.